

Gömrük Komitəsi ləğv olunur?

Hürriyyət

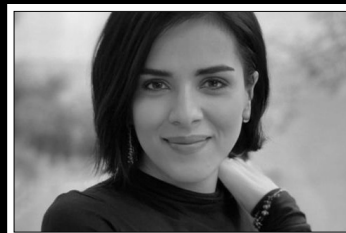
SİZİN ÜÇÜN QƏZET

№08 (3251) 28 Fevral / 2023-cü il

Həftədə 1 dəfə çıxır

Qiyməti: 60 qəpik

ANA XƏBƏR

**"Azartac"ın
keçmiş müxbiri
intihara
cəhd etdi**

Ramiz Rzayevi kim əvəzləyəcək?

Ali Məhkəmə sədrliyinə real namizədlərin adı "Hürriyyət"də!

8-9

GÜNÜN NƏBZİ

Xəbər

**Əli Hüseynli
Ali Məhkəmənin
sədri postuna
gətirilir?**

Ramiz Rzayev öz postunu tərk etmək fikrində deyil: "O qanunun mənə aidiyyəti yoxdur"

2

Təhlil

**Gürcüstan Qərb və Rusiya
arasında "gedib-gəlir"**

Rusiya ilə uçuşların bərpası rəsmi Tiflisi ABŞ və Avropanın qəzəbi ilə üz-üzə qoya bilər?

5

Cəmiyyət

**ADP hakimiyyətə
çağırış etdi**

"Laçın-Xankəndi yolunda nəzarət postu yaradılmalıdır"

4

Xəbər

**Vüqar Səfərlidə müsadirə
olunan əmlakını geri istəyir**

Ailə üzvləri bu məqsədlə Ali Məhkəməyə müraciət edib

2

Şəhid

**"Həyatı ilə ölüb,
ölümü ilə yaşayan"
qəhrəman**

12

Baxış

**İran müxalifəti
"keçid hökuməti"
formalaşdırma bilər?**

Və yaxud sabiq şahzadə Reza Pəhləvi siyasi müxalifətin başçısı olmaq iqtidarındadır?

6

Siyasət

**FTX polkovniki
Putini ittiham etdi**

"Rusiya ordusu Ukraynaya qalib gəlmək iqtidarında deyil"

7

**Bakıda növbəti
kütləvi söküntü...**

"Alatava-1" söküləcək, bəzi sakinlərə mənzil, bəzilərinə isə kompensasiya veriləcəyi gözlənilir...

Bakıd "Alatava-1" qəsəbəsinin söküləcəyi gözlənilir. Bu barədə "Azadlıq" radiosuna həmin qəsəbənin sakinləri danışdı. Onların sözlərinə görə, bu barədə sakinlərə hələ ötən ilin sonundan məlumat veriblər. Amma onlar bəzi narahatlıqlarını da dilə gətiriblər. Sakinlərdən ad və soyadının çəkilməsini istəməyən bir şəxsin vurğulamasına görə, onlara deyiblər ki, bu, pilot layihəsi kimi bir şey olacaq: "Evimiz söküləcək və yerində tikilən binada bizə mənzil veriləcək"...

10

Fakt

**Azərbaycanda növbəti
məhkəmə razaləti**

Salyan sakini Səttar Əkbərov heç bir əsas olmadan 1,6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edildiyini bildirir...

Salyan rayonunda daimi qeydiyyatda olan, uzun illərdir ailə üzvləri ilə birgə Bakıda yaşayan və burada çalışan Əkbərov Səttar Əli oğlu qanunsuz yerə 1,6 il müddətinə həbs olunduğunu iddia edir. "Hürriyyət" in redaksiyasına gələrək bu haqda məlumat verən S.Əkbərovun sözlərinə görə, 2011-ci ildən meyvə-tərəvəz alveri ilə məşğul olub. "Rayonlardan - Şəmkirdən, Ucardan mal alıb gətirib Bakıda satmışam", - deyən S.Əkbərov bildirir ki, bütün problemləri qardaşının tanışları ilə şərikli alverə başlayandan sonra yaranıb...

5

Ölkə

Koronavirusla bağlı şok kəşfiyyat sənədləri...

Bu virus üçüncü dünya müharibəsinə hazırlıq məqsədilə yaradılıb...

ABŞ-in Energetika Departamentinin ilk dəfə 2019-cu ilin son günlərində Çinin Uhan şəhərində görülən və oradan bütün dünyaya yayılan "Covid-19" virusunun mənşəyi ilə bağlı apardığı araşdırmanın nəticəsi ortaya çıxıb.

Bu barədə ABŞ-ın "The Wall Street Journal" nəşrinə yayımlanan "Energe-

tika Departamenti "Covid-19" pandemiyasının laboratoriya sızmasından qaynaqlandığını deyir" başlıqlı məqalədə bildirilir.

Məqalədə qeyd olunur ki, sözügedən kəşfiyyat məlumatı bu yaxınlarda Ağ Ev və Konqresin əsas üzvlərinə də təqdim edilib. Həmin sənədə görə, Nazirlik, FTB-nin oxşar hesabatı ilə eyni nəticəyə gəlib və virusun çox güman ki, Vuhan-

dakı bir laboratoriyadan qaynaqlandığını bildirib.

"CNN International"-a danışan ABŞ-ın milli təhlükəsizlik müşaviri Ceyk Sullivan, sözügedən xəbəri təkzib etməyib.

ABŞ mətbuatında yer alan sənədə görə, çinli alimlər son 6 ildə bioloji və genetik silahlar, o cümlədən koronavirusla bağlı araşdırmalar aparırlar.

Eyni sənədlərə görə, 2015-ci ildən bəri "SARS" koronaviruslarının hərbi potensialını qiymətləndirən Pekin administrasiyası bu layihəni mümkün "Üçüncü Dünya Müharibəsi" ssenarisinə hazır saxlayırlar.

Sözügedən sənədlərdə bu layihə müharibə şəraitində "qələbənin əsas silahı" adlanır və bu barədə ətraflı araşdırmalar təqdim edilir. Sənədlərdə gözlənilənlərin əksinə olaraq Üçüncü Dünya Müharibəsinin kimyəvi və nüvə silahları ilə deyil, bioloji silahlarla aparılacağı tezisi mövcuddur.

Əyləncə səhifəsi

Zelenski niyə kostyum geyinmir?

və nazirlərin niyə həmişə yaşıl köynək və ya kamuflaj geyinməsinin səbəbini açıqlayıb.

O, bu barədə "German Focus" nəşrinə müsahibəsində deyib. Hökumət başçısı bildirib ki, onlar müharibə başa çatmadək belə geyinəcəklər: "Bu, bizim döyüş əzmimizi nümayiş etdirir. İndi kostyum geyinmək, qalstuk taxmaq mümkün deyil". Qeyd edək ki, ötən il fevralın 24-də Rusiya ilə Ukrayna arasında genişmiqyaslı müharibə başlayandan Ukrayna rəsmiləri kostyum yox, kamuflaj formaları geyinirlər.

Zəlzələnin azyaşlı qurbanları üçün "oyuncaq yağışı"...

Beşiktaş Gimnastika Kulubunun təşkil etdiyi kampaniya sosial şəbəkələrdə gündəm olub. Belə ki, komandanın "Vodafone Arena"-da Antalyasporla baş tutan matçında zəlzələ qurbanları yad edilib. Əvvəlcə oyunun nəticəsini göstərən böyük ekranda fəlakət baş verən şəhərlərin nömrələri əks olunub. Bununla bərabər klub azarkeşləri zəlzələdən zərərçəkən uşaqlar üçün stadiona oyuncaqlar atıblar.

Yaşıl meydança oyuncaqlarla əhatə olunub. Oyunçularla bərabər bütün texniki işçilər azarkeşlərin atdığı oyuncaqları bir kənara toplayıblar. "Memleketim" mahnısının sədaları altında keçirilən aksiya zamanı tribunada "Uşaqlar həmişə gülsün" plakati açılıb.

Təsisçi:

Sərdar Cəlalovlu

Baş redaktor:

Vüqar Məmmədov

Tel: 070 333 22 85

012 496 98 93

E-mail: vuqar-mt@mail.ru

Dizayner:

Seymur Həsənov

"Hürriyyət" qəzetinin internet unvanı:

Hurriyyet.az

E-mail: hurriyyet@mail.ru

Tiraj: 2500

Redaksiyanın ünvanı:

AZ 1008, Bakı, akademik Ələşrəf Əlizadə küçəsi, 31

Telefonlar: 496-10-72; 496-08-35

Lisenzianın qeydiyyat nömrəsi: V 165

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Əlyazmalar geri qaytarılmır.

Redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb səhifələnilir və "Futbol+ servis" mətbəəsində çap edilib.

Bu işarə altında dərc olunan yazılar reklam xarakterlidir.

Qəzet 1991-ci ildən çıxır.

Bəyin bütün keçmiş sevgililəri toyn basdılar...

Çində evlənən bəyin bütün keçmiş sevgililəri birləşərək onun toyuna gəliblər. Keçmiş sevgililər "Atılmış qızlar klubu"nda tanış olub, intiqam almaq qərarına gəliblər.

Lent.az bildirir ki, "sevgili dəstəsi" bəyi təhdid edərək, toyda əməlli-başlı şou düzəldiblər.

Onlar plakat açaraq "Biz Çen Sunun keçmiş sevgililəri, qırılmış ürəklərimizə görə intiqam arzusundayıq. Bu gün sizi məhv edəcəyik" deyə şüar səsləndiriblər. Aydın məsələdir ki, gəlinin narazı valideynləri vəziyyətə laqeyd qalmayıb, məclisi tərk ediblər. Bəyin boşanıb - boşanmayacağı məlum deyil, lakin eks-sevgililərin öz istəklərinə çatdığı aydındır.

Siyasətçi onlayn iclasa çılpacaq çıxdı...

Sosial Demokrat Partiyasının deputat Alberto-İosif Karayan Rumıniyanın paytaxtı Buxarestdə onlayn yerli şura iclasında çılpacaq görünüb.

Belə ki, o, duşdan təzəcə çıxıb və Zoom konfransı başlayanda yayımı dərhal söndürə bilməyib. Yerli şuranın deputatlarının çağırış elanı zamanı Sosial Demokrat Partiyasının nümayəndələrindən biri Alberto-İosif Karayanın evində avtomatik olaraq veriliş açılıb ki, onun açıq-aydın bunu heç gözlemədiyi hiss olunur. Kişi duşdan təzəcə çıxıb və həmkarlarının ekranlarında xoşbəxtlikdən yalnız belinə qədər çılpacaq görünüb. Onun efiyə çıxmasını həmkarları gülüşlə qarşılayıblar. "Alberto, kameranı söndür", - deyə

qışqırıblar.

"Siz məni eşidirsinizmi? Salam. Mən eşidilirməm?" - təəccüblənən deputat nəinki eşidildiyini, həm də yaxşı göründüyünü hələ dərk etmədən soruşub. Bir neçə saniyədən sonra o, ekranlardan itib və hamı rahat nəfəs alıb. Amma kamera yenidən işə düşüb və çılpacaq deputat bəhanə gətirməyə davam edib: "Bağlaya bilmirəm. Çox təəssüf edirəm. Çox soyuqlamı-

şam, amma yayımı necə dayandıracağımı bilmirəm. İnternete girdim..."

O, daha sonra onlayn görüşə geyinərək qatılıb və baş verənlərə görə üzr istəyib. "Texnologiya bəzən bizimlə oyun oynayır. Təəssüf ki, tələskənliyim məni biabır etdi. Bu xoşagəlməz hadisəyə görə üzr istəyirəm", - rumıniyalı siyasətçi daha sonra sosial şəbəkədəki səhifəsində yazıb.

Vüqar Səfərli də müsadirə olunan əmlakını geri istəyir

Ailə üzvləri bu məqsədlə Ali Məhkəməyə müraciət edib

Ləğv edilmiş Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına Dövlət Dəstəyi Fondunun (KİVDF) sabiq icraçı direktoru Vüqar Səfərlinin ailə üzvləri və onunla birgə tutulan digər şəxslər, barələrində çıxarılmış hökmdən kassasiya şikayəti veriblər.

“AzPolitika.info” xəbər verir ki, V.Səfərlinin oğlu Seymur və Samir Səfərlilər həmçinin Ali Məhkəməyə müraciət edərək müsadirə olunmuş əmlakların geri qaytarılmasını tələb edirlər.

Məhkəmənin ilkin hazırlıq iclası fevralın 28-nə təyin olub.

Qeyd edək ki, V.Səfərli 2021-ci ilin yanvarında həbs edilib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsinin hökmü ilə o, cəzasını ciddi rejimli cəzaçəkmə müəssisəsində çəkməklə 10 il 6 ay, həmin cinayət işi üzrə təqsirləndirilən “Portos” MMC-nin direktoru Nadir Məmmədov isə 6 il müddətinə azadlıqdan məhrum olunublar. Digər təqsirləndirilən şəxslər, Telman Tahirov, Şahin İbrahimov və Ədalət Vəliyevə müəyyən sınaq müddəti seçilməklə şərti cəza verilib.

V.Səfərlinin Bakı şəhəri, Xətai rayonu, 8 Noyabr prospekti, 23 ünvanında yerləşən qeyri-yaşayış sahəsi, Xətai rayonu, Əhmədli qəsəbəsi, Əhmədli 9 küçəsi, ev 14 ünvanında yerləşən torpaq sahəsi, Binəqədi rayonu, Goradil kəndindəki 0,104 hektarlıq bağ sahəsi, Xətai rayonu, Lütfi Zadə küçəsi, ev 18A (49 kv/m) ünvanı, İsmayilli rayonu, Ticran kəndində yerləşən 0,1 hektarlıq torpaq sahəsi, İsmayilli rayonu, Ticran kəndində yerləşən 0,19 hektarlıq torpaq sahəsi müsadirə olunub.

Müsadirə olunan əmlaklar siyahısında ona məxsus “Mercedes Benz ML 350”, “Volkswagen Tuareg” və “Toyota Land Cruiser” markalı avtomobilləri, Binəqədi rayonu, Novxanı kəndində yerləşən 0,223 hektar torpaq sahəsində olan 701 nömrəli 192.8 kv/m-lik bağ evi, Binəqədi rayonu, Novxanı kəndində yerləşən 291 kv/m-lik bağ evi, oğlu Seymur Səfərliyə məxsus Xətai rayonu, 8 Noyabr prospektində yerləşən 23 nömrəli evin birinci mərtəbəsinə 39 kv/m-lik qeyri-yaşayış sahəsi də var.

Məhkəmənin hökmünə əsasən, V.Səfərlinin həmçinin “Rabitəbank” ASC-də hesabında olan 300 min manat, həmin bankda oğlunun hesabında olan 500 min manat və Baş Prokurorluğun depozit hesabına qoyulmuş 200 min manat vəsait müsadirə edilib.

Əli Hüseynli Ali Məhkəmənin sədri postuna gətirilir?

2005-ci ilin aprel ayından Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsini daşıyan Ramiz Rzayevin son yaş həddi ilə bağlı yaxın günlərdə təqaüdə göndərilməsi bildirilir. Mətbuat yazır ki, 70 yaşlı R.Rzayevin səlahiyyət müddəti əslində iki il öncə bitib. Çünki məhkəmə və hakimlər haqqında qanunun 96-cı maddəsinə əsasən, ali məhkəmə hakimlərinin son yaş həddi 68-dir. Bu baxımdan, sosial şəbəkələrdə və bəzi saytlarda R.Rzayevin yerinə gətiriləcək namizədlərin adı da çəkilir.

Qeyd edək ki, Ali Məhkəmənin rəhbəri vəzifəsinə şanslı namizədlərdən biri Milli Məclis sədrinin 1-ci müavini Əli Hüseynli hesab olunur. Azsiyasat.com xəbər verir ki, onun namizədliyi ali orqanların müxtəlif yüksək vəzifəli şəxsləri tərəfindən dəstəklənir.

Sayt daha sonra əlavə edir: “Əli Hüseynli cəmi 4 il (1991-1995) məhkəmə orqanlarında işləyib. Onun ən iddialı namizəd olmasına baxmayaraq, məhkəmə sistemindeki problemləri həll edə biləcək iradəyə malik olduğunu düşünmək sadəlövlük olardı. O, eləcə də Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri və Məhkəmə Hüquq Şurasının üzvüdür.

Buna baxmayaraq, Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsinə gətiriləcək şəxs məhkəmə hüquq-sisteminin dərinədən tanıyan, “klassik” və köhnə komanda heyətindən kənar, bu sahədə illərdir yığılıb qalan və dövlət əhəmiyyətli problemlərin həll edə biləcək ciddi praktikaya sahib olmalıdır.

Ləğv edilmiş MTN-nin Energetika və Neqliyyat Sahələrində Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin sabiq rəisi Akif Çovdarovun müsadirə olunmuş əmlaklarının geri qaytarılması ölkə ictimaiyyəti tərəfindən ciddi etirazlara səbəb olmuşdu. Sosial mediada minlərlə fəal bu qərarı məhkəmə orqanları tarixinin ən ədalətsiz qərarlarından biri kimi qiymətləndirmiş və ölkənin məhkəmə-hüquq sistemindeki ciddi neqativləri yenidən gündəmə gətirmişdi.

İstənilən demokratik cəmiyyətin əsas sütunu onun müstəqil məhkəmə hakimiyyətinin olmasıdır. Bu sahədəki ən

Ramiz Rzayev öz postunu tərk etmək fikrində deyil: “O qanunun mənə aidiyyəti yoxdur”

ciddi problem uzun illər məhkəmə hakimiyyətinin işğal altında olmasıdır.

Acınacaqlı hal odur ki, hələ də Azərbaycanda kommersiya mübahisələrini müstəqil həll edə biləcək arbitraj sistemi mövcud deyil. İnsanlar ədalətsiz məhkəmə qərarlarından əziyyət çəkirlər. Azərbaycan məhkəmələrindəki köklü problemlər ölkədə xalqın ən çox etiraz etdiyi sahələrin ilk üçlüyündə yer alır.

Əgər məhkəmə islahatları ən yüksək səviyyədə aparılmasa, bir müddət sonra ölkədə hüquq adına olan hər şey gülüş doğuracaq, eləcə də xarici investisiyaların həcmi ciddi şəkildə azalacaq, bəlkə də sıfırlanacaq”.

Ramiz Rzayev öz postunu təhvil vermək fikrində deyil...

Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayev səlahiyyət müddətinin başa çatması və yaxın günlərdə vəzifəsini tərk edəcəyi ilə bağlı məlumatlara münasibət bildirib.

R.Rzayev Manset.az-a açıqlamasında qanunda hakimlərin yaşı ilə bağlı tələbin ona şamil edilmədiyini bildirib:

“Biz qanunda dəyişiklik elədik. Qanunla yaş 65 olanda 5 il də uzadıldı. Kim bu qanunun dövründə təyin olunubsa, onlara şamil olunur. O qanun qəbul olunan sonrakı yaş həddi 68 oldu. Yəni iki fərq var: Bir var qanun qəbul olunana kimi hakim qəbul olunanlar, bir də var yeni qəbul olunanlardan sonra təyin olunanlar. Yeni qəbul olunanlara birinci instansiya məhkəməsinə son yaş həddi 66 yaş, Ali Məhkəmədə isə 68 yaşdır. Mən 2005-ci ildən bu vəzifədə çalışıram. Həmin qanun 2015-ci ildə qəbul olunub. Bəzi adamlar qanunu bilmir, eşitdiyini danışır. Mətni açıb oxusalar, düzgün şərhini verə bilərlər. O qanun mənim təyinatımdan sonra olduğu üçün mənə aidiyyəti yoxdur. Mən köhnə qanunun vaxtından bu vəzifədəyəm”.

Qeyd edək ki, tanınmış vəkil Okrəm Həsənov Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevin səlahiyyət müddətinin başa çatdığını iddia edib. O bildirib ki, bu yaxınlarda R.Rzayevin 70 yaşı tamam olub və o, qanunazidd olaraq 2 il də quruma sədrlik edib.

Hazırladı: KƏNAN

“Azərtac”ın keçmiş müxbiri intihara cəhd etdi

O, Operativ Qərargahı tənqid edən yazısından sonra işindən kənarlaşdırılmışdı...

“Azərtac”ın keçmiş müxbiri Aygün Əliyeva intihara cəhd edib. Hurriyyet.az xəbər verir ki, o, ağır vəziyyətdə Kliniki Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinə yerləşdirilib.

A.Əliyevanın həyat yoldaşı, tanınmış jurnalist Teymur Əliyev “Qafqazinfo”ya açıqlamasında həyat yoldaşının huşsuz vəziyyətdə xəstəxanaya çatdırıldığını deyib: “Bu gün (dünən - red.) səhər işdən evə gələndə həyat yoldaşımın huşsuz vəziyyətdə qaldığını gördüm, yanında dərman qabları var idi. Nə qədər çalışsam da, onu oyada bilmədim, təcili tibbi yardım maşını ilə xəstəxanaya gətirmişik. Mənə hələ ki, heç nə deməyiblər, həkimin çıxıb məlumat verməsini gözləyirik”.

TƏBİB intihara cəhd edən jurnalistlə bağlı məlumat yaydı

Qeyd edək ki, TƏBİB intihara cəhd edən jurnalist Aygün Əliyevanın səhhəti

ilə bağlı məlumat yayıb.

Qurumdan APA-nın sorğusuna cavab olaraq bildirilib ki, Aygün Əliyeva bu gün (dünən - red.) saat 11:45 radələrində dərman zəhərlənməsi diaqnozu ilə

TƏBİB-in tabeliyindəki Kliniki Tibbi Mərkəzin Toksikologiya şöbəsinə yerləşdirilib. İlk tibbi yardım göstərilib, hazırda müalicəsi davam etdirilir.

Qeyd edək ki, A.Əliyevanın başqa imza ilə Operativ Qərargahı tənqid edən yazı yazmasından sonra o, “Azərtac”dakı işindən kənarlaşdırılıb. Məsələyə görə məhkəməyə müraciət edilib. A.Əliyeva işinə bərpa edilməsini tələb edib.

Həmçinin Milli Məclisdə bu hadisə müzakirə edilib.

A.Əliyevanın keçmiş iş yeri ilə yaranmış problemlərlə əlaqədar həyatına qəsd etdiyi bildirilib. Belə ki, bir neçə gün əvvəl, o, yaranmış vəziyyətlə əlaqədar həyatına qəsd edəcəyini elan etmişdi.

Hazırladı: RƏŞAD

ABŞ və Avropa Birliyi son vaxtlar Gürcüstan hökumətinə təkid edirlər ki, Rusiya ilə birbaşa uçuşların bərpa edilməsinə imkan verməsin. Bu isə heç də təsadüf deyil. Çünki hakim "Gürcü arzusu" partiyasının rəsmiləri bu ehtimalı istisna etməirlər...

Rusiya rəsmiləri təxminən dörd il əvvəl tətbiq etdikləri qadağanı ləğv etmək perspektivini davam etdirdikləri üçün, ABŞ və AB Rusiyaya uçuşları bərpa etmənin Qərb sanksiyalarını poza biləcəyi barədə xəbərdarlıq xarakterli açıqlamalar verdilər.

"ABŞ da daxil olmaqla bir çox Qərb ölkəsi Rusiya təyyarələrinin öz hava məkanlarına girməsini qadağan edir. Rusiya ilə Gürcüstan arasında uçuşların bərpa olunmasından narahat olardıq, Gürcüstan hava limanlarında şirkətlər əlavə idxal və ixrac nəzarəti altında olan təyyarələrə xidmət göstərdikləri təqdirdə sanksiyalara məruz qala bilərlər", - deyə ABŞ-ın Dövlət Departamenti ötən həftə "Amerikanın Səsi"-nin gürcü xidmətinə bildirib. "Bütün Qərb icması özünü bu qəddar rejimdən uzaqlaşdırdı və indi Rusiya ilə əlaqəni genişləndirməyin vaxtı deyil", - xəbərdarlıqda əlavə olunur.

"Rusiya və Gürcüstan arasında birbaşa uçuşların mümkün bərpası ilə bağlı son müzakirələrdən xəbərdarlıq", deyə Aİ-nin nümayəndəsi Gürcüstan nəşri olan "Netgazeti"-yə bildirir. "Avropa Birliyi Gürcüstanı AB və digər ölkələrin Rusiyaya qarşı aviasiya sektorunda tətbiq etdiyi sanksiyalara qoşulmağa və bunun qarşısını almaq üçün mümkün olan sanksiyalardan yan keçmək cəhdlərinə qarşı ayıq olmağa çağırır", - deyə qurumun təmsilçisi ifadə edib.

Xatırladaq ki, Rusiya Ukraynaya hücum edərkən ABŞ və Avropa ölkələri Moskvaya qarşı geniş sanksiyalar tətbiq etdi. Gürcüstan hökuməti sanksiyaların tətbiqinə qoşulmayacağını söyləsə də, Vaşinqton və Brüsseldən Qərbin sanksiya rejimi ilə əməkdaşlıq, maliyyə sanksiyalarına riayət etmək və sanksiyalardan yayınmanın qarşısını almaq üçün sərhəd nəzarətini həyata keçirməyə dair təriflər aldı.

Lakin Tiflisin Rusiya uçuşlarını qarşılamaq məsələsində qeyri-müəyyən addımları Qərb paytaxtlarında xəbərdarlıq "zəngləri çaldırdı".

Yeri gəlmişkən, Rusiya öz əleyhinə etiraz dalğasından sonra 2019-cu ildə Gürcüstana birbaşa uçuşları birtərəfli qay-

Gürcüstan Qərb və Rusiya arasında "gedib-gəlir"

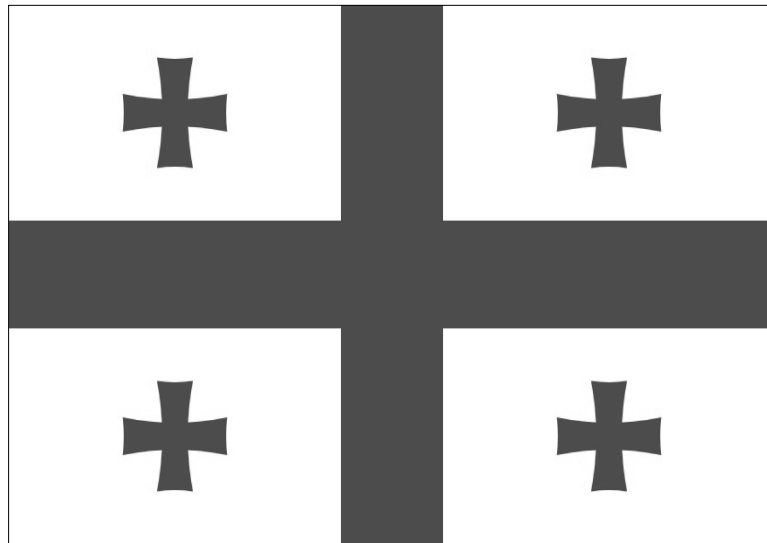
Rusiya ilə uçuşların bərpası rəsmi Tiflisi ABŞ və Avropanın qəzəbi ilə üz-üzə qoya bilər?

dada qadağan etdi. Rusiya rəsmiləri o vaxtdan bəri dəfələrlə bəyan edir ki, Gürcüstanda "Rusofobia kampaniyası"-nın bitdiyinə qərar verdikdən sonra uçuşları bərpa edəcəklər. Gürcüstan rəsmiləri ardıcıl olaraq söyləyirlər ki, ölkə iqtisadiyyatında aparıcı faktora çevrilən Rusiya turizmi üçün işləri çətinləşdirən qadağanın qaldırılmasını alqışlayacaqlar.

Ancaq bütün bunlar Rusiyanın Ukraynaya hücumundan əvvəl idi. Gürcüstan hökuməti Ukrayna müharibəsindən sonra incə balanslaşdırma aktı aparmağa çalışır. Həm "Müharibə cığırında" olan Rusiyanın qəzəbini cəlb etməməyə, həm də Qərb sanksiyalarına riayət etməklə və Aİ-nin namizədliyini qazanmaq üçün əlverişli geosiyasi məqamdan yararlanmaq istəyir.

Yuxarıda qeyd etdiyimiz kimi, Rusiyanın Ukraynaya hücumundan sonra AB, ABŞ və müttəfiq ölkələr Rusiya hava yolları sektoruna qarşı sanksiyaları işə saldı. Buraya ABŞ, Avropa, Kanada və ya İngiltərədə istehsal olunan Rusiya təyyarələrinə xidmət qadağası daxildir.

Vaşinqton isə bu məhdudiyyətləri daha da sərtləşdirməyə çalışır; son həftələrdə ABŞ rəsmiləri Türkiyəni Ukraynada müharibənin başlama-

sından sonra bu ölkəyə uçuşları qadağan etməyən Rusiya aviaşirkətlərinə yerüstü xidmət göstərmək fikrindən daşındırmağa cəhd edirlər.

Bəlkə də bu mühitdən ötəri Rusiya rəsmiləri uçuş qadağası məsələsinə yenidən baxmağa çalışdılar. Yanvarın ortalarında XİN naziri Sergey Lavrovdan məsələ ilə bağlı soruşuldu və o, uçuşların tezliklə davam edəcəyinə ümid edərək, Gürcüstanın Rusiyaya qarşı öz sanksiyalarını tətbiq etməmək qərarının "hörmətdən irəli gəldiyini" söylədi.

Hörmət bir çox gürcülərin Kremldən gözlədiyi bir şey deyil. Odur ki, Lavrovun açıqlamaları Gürcüstanda siyasi fırtına ilə nəticələndi. Hakim "Gür-

cü arzusu" partiyasını Rusiayönü fəaliyyət göstərməkdə ittiham edən siyasi müxalifət "yeni cəbhə açdı".

Hər şeydən əvvəl müxalifətə qarşı çıxan "Gürcü arzusu" liderləri uçuşların yenidən Gürcüstanın marağı çərçivəsində olacağını qeyd etdilər. Həm də, həm də xaricdən gələn tənqidlər gücləndikcə onların sayı iki dəfə azaldı.

"Bizim mövqeyimiz sadədir: uçuş qadağası 2019-cu ildə Rusiya tərəfindən Gürcüstana tətbiq edilən bir sanksiya idi və bu, əlbəttə ki, vətəndaşlarımızın vəziyyətini ağırlaşdırdı," deyə "Gürcü arzusu"nun sədri İrakli Kobaxidze açıqladı. "Rusiya Federasiyası tərəfindən birtərəfli sanksiyalar qaldırılsa,

bu, həmvətənlərimizin maraqları üçün xoş qarşılanacaq", deyə Kobaxidze əlavə etdi.

Hakim partiyadan olan deputat Giorgi Xelaşvili isə hökumətin qadağanının qaldırılmasını alqışlayacağını söylədi, lakin beynəlxalq sanksiyalara əməl etməyə sadıq qaldığını da vurğuladı. "Biz buna qarşı çıxmıyacağıq, ancaq sanksiyalar pozulmadan uçuşların bərpa olunacağına şübhə edirik", - deyə parlament üzvü Giorgi Xelaşvili bildirdi.

Giorgi Xelaşvili ABŞ-dan gələn xəbərdarlığın əhəmiyyətini kiçiltməyə çalışaraq, "Sanksiyaya məruz qalan Rusiya şirkətləri ilə əməkdaşlıq edən şirkətlərə əlavə sanksiya tətbiq ediləcək - bu yalnız uçuşlara deyil, Rusiyanın sanksiyaya məruz qaldığı hər hansı bir sahəyə aiddir. Biz bunu çoxdan bilirik və onu da bilirik ki, hələ heç kim Gürcüstanın ünvanına sanksiyalardan yayınmaqda əsaslı ittiham irəli sürməmişdir. Gürcüstan bu açıqlamanı nəzərə alacaq və heç bir halda sanksiya rejimini pozmayacaq", - Xelaşvili deyib.

Rusiya rəsmiləri isə öz növbələrində "qazanı qarışdırmağa" davam edirlər. Rusiya xarici işlər nazirinin keçmiş müavini Qriqoriy Karasin deyir ki, Gürcüstan qadağanı götürməlidir.

Vaşinqton və Brüsseldən gələn demarşlardan sonra Rusiya rəsmiləri yenidən Tiflisin canfəşanlılığını istehza ilə qarşıladı. "İndi Qərb Rusiya ilə çox sakit münasibətlər üzündən Gürcüstanın qolunu bükməyə başlayır", - deyən Karasin Telegram kanalında yazır: "Tarixdən, coğrafiyadan və dövlətlərdən asılı olmayaraq beynəlxalq işlərdə oyun qaydaları belədir - Vaşinqton qərar verir, siz yerinə yetirirsiniz".

"Gürcüstan Avro-Atlantik istəklərinə görə "geosiyasi köləlik" vəziyyətində idi", - başqa bir rus senatoru Konstantin Kosaçev yazır. "Havayı pendir yalnız siçan tələsində olur", - deyən Kosaçev əlavə edir ki, "Gürcüstan Ukrayna və Moldova ilə birlikdə Aİ-yə can atdığına görə bu vəziyyətdədir".

Sonda bildirək ki, rus siyasi simaları Aİ-yə can atan ölkələrə üstədan aşağı baxmaqdan, bu ölkələrin niyə ondan qaçdığını haqqında düşünsələr, nəse əldə edərdilər...

Ülviyyə ŞÜKUROVA

Eldəniz
QULİYEV

ULAMAQ İSTƏYİ

Xocalı şəhidlərinə ithaf

Havadan qan qoxusu gəlirdi. Ermənilər kəndi təzəcə tərk etmişdilər...

Cavan bir əsgər mənə yaxınlaşdı:

- Siz burda kino çəkəcəksiniz?

- Hə, - dedim.

- Dalımca gəlin!..

Dinməzəcə arxasınca düşdüm. Kəndin aşağı hissəsində ensiz bir arx vardı. Əsgər arxın kənarındakı tənha ağaca çatıb dayandı.

- Budu... - dedi və nə üçün-sə səsi titrədi. - Ermənilər Xocalıdan əsir götürdüləri qız-gəlinlərimizin dördünü bu kənddə saxlayırmış!.. - Deyəsən, bu dəfə onun bütün vücudu əsdi. - Bir həftə əvvəl it uşaqları həmin qızları saçlarınnan... hörüklərinə bax bu ağacdən asıblar... Meyitlər... meylitlər ağırlaşmış düşüb... amma ...

- Nə amma?! - Öz səsimə özüm dıxsındım.

- Saçları... saçları başın dərisiylə birgə... - Sözüne davam edə bilməyib... için-için inlədi.

Elə bil qəfl yerə mıxladılar məni. Ürəyimin döyüntüsünü gicgahlarımda hiss etdim...

...Ağacın əyriş-üyrüş budaqlarından... iki cüt hörük sallana qalmışdı... Və bu an mən... ulamaq, it kimi ulamaq istədim...

Amma o vaxt heç ağlıma da gəlməzdi ki, bu qərib hörüklər ağır daş parçalarına çevrilib həmişəlik ürəyimdən asılı qalacaq...

ADP hakimiyyətə çağırış etdi

“Laçın-Xankəndi yolunda nəzarət postu yaradılmalıdır”

Düən ADP İdarə Heyətinin ictimai-siyasi vəziyyətə dair növbəti toplantısı keçirilib. Partiyanın mətbuat xidmətindən “Hürriyyət”ə verilən məlumata əsasən, iclasda ilk növbədə Azərbaycanın Xankəndi inzibati ərazisində özünü “Dağlıq Qarabağ Respublikası” adlandıran oyuncaq qurumdakı kadr dəyişikliyi, Rusiya və Ermənistanın növbəti siyasi oyunbazlığı olan R. Vardanyanın vəzifədən azad edilməsi məsələsinə münasibət bildirilib.

Qeyd edilib ki, Vardanyan məsələsi və bu tip digər oyunbazlıqlar Azərbaycan ilə Ermənistan arasında sülh müqaviləsinin imzalanmasının gecikdirilməsi və bölgədə gərginliyin davam etməsini planlayan beynəlxalq güclərin, ilk növbədə isə Rusiyanın destruktiv fəaliyyətinin nəticəsidir.

Həmçinin ADP İdarə Heyəti Azərbaycan hakimiyyətini Xankəndi inzibati ərazisini tezliklə öz yurisdiksiyasına qaytarmağa və beynəlxalq hüquqa uyğun olaraq bütün ölkə ərazisində suverenliyini bərpa etmək üçün daha artıq səylə zəruri addımları atmağa və dünya ictimaiyyətinin diqqətini bu məsələyə yönəltməyə çağırır.

İdarə Heyətində AŞPA Parlament Assambleyasının Ermənistan üzrə həmməruzəçilərinin bu günlərdə yaydığı bəyanata da münasibət bildirilib. Qeyd edilib ki, adıçəkilən hesabatda Laçın-Xankəndi yolundakı aksiyaya ilə əlaqədar qeyd olunanların ağ yalan olması, Xankəndində yaşayan ermənilərin bu yoldan sərbəst

istifadə etdiyini bütün dünyanın gördüyü halda hesabat müəlliflərinin bunu görməməsinin məqsədli və qərəzli olması heç kimdə şübhə doğurmamalıdır.

İH üzvləri hesabatda qeyd edilən Ermənistanda bir qrup Xankəndi ermənisinin guya yaşayış yerlərinə qayıda bilməməsi ilə bağlı səsləndirilən fikrə də münasibət bildiriblər. Qeyd edilib ki, Xankəndinə qayıtmaq istəməyən ermənilər könüllü olaraq Ermənistanda qalırlar və çox güman ki, onlar vaxtilə Azərbaycana qarşı cinayətlərdə iştirak etmiş və ya Rusiyanın oyunlarında iştirak etmək istəməyənlərdən ibarətdir.

Iclas iştirakçıları Böyük Britaniya XİN-nin Avropa və Şimali Amerika üzrə naziri Leo Dokerinin ölkəmizə səfə-

ri və bu zaman Azərbaycanın təhlükəsizliyinin əhəmiyyəti haqqındakı bəyanatını yüksək qiymətləndiriblər. İclasda qeyd edilib ki, ölkələrimiz arasındakı dostluq və əməkdaşlığın daha yüksək səviyyəyə qaldırılması, təkcə enerji istehsalı və nəqli sahəsində deyil, ölkəmizin suverenliyi və müstəqilliyinin qorunması məsələlərini də əhatə etməsi olduqca vacibdir və bu siyasət hər iki dövlətin strateji maraqlarına uyğundur.

Partiya yetkililəri həmçinin Xocalı soyqırımı günündə, Vaşinqtondakı Azərbaycan səfirliyinin binası qarşısında erməni millətindən olan bir qrup şəxsin yumuşaq deyilsə, insan ləyaqətinə sığışmayan şəkildə şadanalıq etməsini qətiyyətlə pisləyərək qeyd ediblər ki, bu hərəkətləri ilə

dünyada yaşayan ermənilər sübut edir ki, Xocalıda 31 il əvvəl törədilən qətləmin təkcə orada iştirak edən silahlı quldurların deyil, ümumiyyətlə erməniliyin adına yazılacaq vəhşilik və antibəşəri aktdır. Eyni zamanda qeyd olunub ki, ABŞ kimi demokratik bir dövlətdə bu cür aksiyanın keçirilməsinə imkan verilməsi təəssüf doğurur.

Beynəlxalq Ədalət Məhkəməsinin 22 fevral 2023-cü il tarixli, Azərbaycan-Ermənistan münasibətlərinə dair qəbul etdiyi qətnaməyə də iclas iştirakçıları münasibət bildiriblər. Məsələ ilə əlaqədar qeyd edilib ki, qətnamədə Azərbaycanın üzərinə Laçın-Xankəndi yolundakı vəziyyətə nəzarət etmək vəzifəsi qoyulduğu üçün Azərbaycan rəsmən orada hakimiyyət orqanlarının nəzarət postlarını yaratmalı və müvafiq ölkədaxili qanunlara uyğun olaraq orada təcili olaraq dövlət nəzarətini həyata keçirməyə başlamalıdır.

BMT Baş Assambleyasının Ukrayna-Rusiya müharibəsinə dair son müzakirəsinə toxunan İH üzvləri, qurumun Rusiyanın Ukraynanın bütün ərazisindən dərhal çıxmasını tələb etməsini alqışlayıblar. Eyni zamanda, həmişə olduğu kimi, bu cür mühüm məsələnin müzakirəsində ölkəmizi təmsil edənlərin iclasda iştirak etməməsinin yanlış olması bir daha təəssüflə vurğulanıb.

Hazırladı: KƏNAN

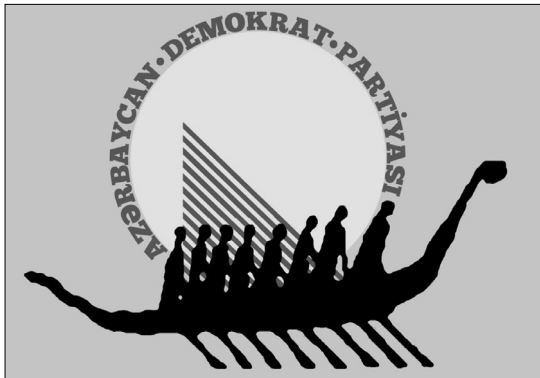
Azərbaycan Demokrat Partiyası (ADP) 26 fevral - Xocalı soyqırımının 31-ci il dönümü ilə bağlı bəyanat qəbul edib. “Hürriyyət” bəyanatı olduğu kimi təqdim edir:

“20-ci əsrin bəşəriyyətə qarşı törədilən ən qanlı cinayətlərindən biri olan - Xocalı soyqırımından 31 il ötür. 26 fevral 1992-ci il tarixində işğalçı erməni silahlı qüvvələri və Rusiya ordusunun 366-cı motorcu alayının iştirakı ilə Azərbaycanın Xocalı şəhərində dinc əhalinin xüsusi amansızlıqla kütləvi qırğını törədilmişdir. Baş vermiş qətləmin onu törədənlərin əsl mənavi, əxlaqi, mədəni simasını, bəşəri dəyərlərdən və çağdaş sivil dünyadan nə qədər uzaqda olduqlarını tam çıpaqlığı ilə ortaya qoymuş oldu.

ADP Xocalı soyqırımından 31 il ötməsinə baxmayaraq, bu qətləmin hələ də dünya ictimaiyyəti

“Dünya dövlətlərinin susqunluğu başadüşülən deyil...”

ADP dünya ictimaiyyətini Xocalı soyqırımına hüquqi-siyasi qiymət verməyə çağırır

və nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar tərəfindən əsl siyasi və hüquqi qiymət verilmədiyindən, bu bəşəri cinayəti törədənlərin təşkilatçıların və iştirakçıların bu günə kimi

dər ki, Azərbaycan xalqına qarşı törədilən bu soyqırım aktı həqiqi hüquqi-siyasi qiymətini almayıb, heç bir xalq və toplum anoloji cinayətdən siqortalana bilməz.

cəzasız qalmasıdan təəssüfləndiyini və dərin narahatlıq keçirdiyini bildirir.

ADP hesab edir ki, insan hüquq və azadlıqlarını özünün ali dəyəri və təməl prinsipləri kimi qəbul edən dünya dövlətlərinin bu günə kimi Xocalı qətləminə susqunluq nümayiş etdirməsi başadüşülən deyil və nə qədər ki, Azərbaycan xalqına qarşı törədilən bu soyqırım aktı həqiqi hüquqi-siyasi qiymətini almayıb, heç bir xalq və toplum anoloji cinayətdən siqortalana bilməz.

ADP dünyada mövcud olan ikili standartlar ucbatından Xocalı soyqırımı kimi hadisələrə vaxtında hüquqi-siyasi qiymət verilməməsinə bu gün dünyanın təhlükəsizliyini təhdid edən Rusiyanın Ukraynaya qarşı artıq 1 ildir ki, davam edən işğalçı müharibəsinə və bu müharibə zamanı Rusiyanın törətdiyi qanlı hərbi cinayətlərə gətirib çıxardığını bildirir və bir daha dünya ictimaiyyətini Xocalı soyqırımına hüquqi-siyasi qiymət verməyə çağırır.

ADP xalqımızı tariximizin ən faciəli səhifələrindən biri olan Xocalı soyqırımına heç vaxt unutmağa, gələcək nəsillərimizin bu tipli faciələrlə üzlaşməməsi üçün 26 fevral tarixini xalqımızın gen

yaddaşına daşımağa, gələcəkdə bu tipli faciələrlə üzlaşməməyimiz üçün ayıq-sayıq olmağa, milli həmrəyliyimizi daim qoruyub saxlamağa, bu soyqırımı dünya xalqlarına çatdırılmasında xalqımızın bütün imkanları birlişdirməyə, eyni zamanda Azərbaycan dövlətini Xocalı qətləminin dünyada əsl qiymətini alması və bu qətləmi törədənlərin cəzalandırılması istiqamətində ardıcıl olaraq səylərini davam etdirməyə çağırır.

ADP Xocalı soyqırımını zamanı həlak olmuş soydaşlarımızın əziz xatirəsi qarşısında baş əydiyi, onların yaxınlarına və əzizlərinə Allahdan səbr dilədiyini bildirir.”

Hazırladı: RƏŞAD

Salyan rayonunda daimi qeydiyyatda olan, uzun illərdir ailə üzvləri ilə birgə Bakıda yaşayan və burada çalışan Əkbərov Səttar Əli oğlu qanunsuz yerə 1,6 il müddətinə həbs olunduğunu iddia edir. “Hürriyyət”in redaksiyasına gələrək bu haqda məlumat verən S.Əkbərovun sözlərinə görə, 2011-ci ildən meyvə-tərvəz alveri ilə məşğul olub. “Rayonlardan - Şəmkirdən, Ucardan mal alıb gətirib Bakıda satmışam”, - deyən S.Əkbərov bildirir ki, bütün problemləri qardaşının tanışı ilə şərikli alverə başlayan sonra yaranıb:

“Bir gün qardaşımın tanışı Kərimov Şahmurad Kamaləddin oğlu mənə dedi ki, İrandan Rusiyaya üzüm vurub, yaxşı pul qazana bilərik... Onun Hacı Səməd adlı iranlı tanışı vardı, həmin vaxt oğlu Yusif Xodadat Bakıda olur, qardaşımla su filtrlərinin alverini edirdilər.

Mən Şahvələdi 1993-cü ildən tanıyırdım. Qardaşımla ailəlikcə yaxın olublar. O, qardaşımın yanına gəlib-gedən zaman Hacı Səmədlə tanış olmuşdu.

Şahvələd mənə təklif edəndə ki, “gəl Rusiyaya mal vuraq”, dedim, mənim elə böyük alverlə məşğul olacaq qədər pulum yoxdur. Dedi ki, mən pul tapacam. Sonra dedim ki, iranlılarla iş görməyə, tanımadığımız, bilmədiyimiz adamdır... Dedi oğlu burdadır, atası deyir ki, onu da Rusiyaya aparın, ordan da Avropaya getsin.

2012-ci ilin avqust ayında Şahvələd gəldi ki, 4 min dollar düzəltmişdəm, min dollar da üstünə sən qoy, Yusifin atası ilə danışmışam, gedək İrana. Beləliklə, avqustun axırlarında ikimiz birgə İrana getdik. Hacı Səməd bizi qarşıladı, gedib evində qaldıq. Hacı Səməd məni tanıyırdı. Şahmuraddan soruşdu ki, bu kimdir? Dedi ki, Ərəstun müəllimin qardaşıdır, mənimlə şərik gedəcək.

Gecə qaldıq, səhəri gün üzüm bağına baxmaq üçün Urmiyaya getdik. Həmin vaxt hələ üzüm yetişməmişdi.

Bakıya gəldikdən 4-5 gün sonra Hacı Səməd zəng vurub dedi ki, bağ sahibi ilə danışmışam, pulu getirin. Bu vaxt Şahmurad mənə dedi ki, əlavə xərc çıxmasın, sən apar pulu ver. O, 4 min dollar verdi, min dollar da üstünə qoyub, aparıb Hacı Səmədə verdim və səhəri Bakıya qayıdım”.

Səttar Əkbərov deyir ki, iranlı Hacı Səmədlə görüş zamanı 4-5 gün ərzində üzümün yığılıb Moskvaya göndərilməsi razılaşdırılıb. Lakin ona belli olmayan səbəbdən bu proses 1 aya yaxın yubanıb: “Pul veriləndən təxminən 1 ay sonra mal vuruldu. Sonra Hacı Səməd oğluna zəng vurub ki, Şahmurada de, TIR sürücüsünə 500 dollar da versin, gedib Moskvaya çıxarsın. Mənim “Qazel”-imlə Xırdalana getdik və Şahmurad çıxarıb sürücüyə 500 dollar da verdi. Lakin biz iranlının evində olanda belə razılaşmışdıq ki, sərmayə olaraq 5 min dollar biz, 5 min dollar da Hacı Səməd qoyacaq, mal satıldıqdan son-

Azərbaycanda növbəti məhkəmə rəzaləti

Salyan sakini Səttar Əkbərov heç bir əsas olmadan 1,6 il müddətinə azadlıqdan məhrum edildiyini bildirir...

ra sürücüyə 5 min 700 dollar veriləcək”.

Şikayətinin sözlərindən belə aydın olur ki, həmin vaxt bir TIR üzümün Moskvaya çatdırılması ümumilikdə 23 500 dollara başa gəlməli idi. Bu vəsaitin içərisində “gömrük haqqı” olaraq 6 min dollar da nəzərdə tutulub ki, həmin pul mal da satıldıqdan sonra veriləcəkmiş.

“Oktyabrın 3-də Şahmurad və mən, hərə öz xərci ilə biletdən Moskvaya uçduq. Eyni vaxtda Hacı Səməd də İrandan Moskvaya uçmalı idi. Biz Moskvaya getdik, bazarda bizim malı aparən yük maşınını tapdıq. Gördük maşın orda dayanıb, mal satılır. Amma üzüm 1 ay əvvəlki qiymətdən 2-3 dəfə ucuz satılırdı, artıq bazarda mal cox idi.

Bizim üzümü Sabirabaddan olan Tofiq adlı şəxs satırdı. Onu tanıyırdım. Tofiq məni görüb soruşdu ki, burda xeyir ola? Dedim ki, bu bizim maldır. Təəccübləndi ki, necə sizin maldır, bu mal mənə gəlib. Bundan sonra o, zəng vurdu, Hacı Səməd bazara gəldi. Ona dedim ki, sən malı niyə Tofiqə vermisən? Dedi ki, Tofiqlə mən də tanışam, siz də, ona görə malı ona verdim”.

S.Əkbərovun sözlərinə görə, bundan sonra Ş.Kərimovla birgə iranlı Hacı Səməddən pullarını, yəni malın alınmasına və sürücüyə verilən 5500 dolları tələb ediblər: “Mən ona dedim ki, bizim pulu qaytar, dedi, baba, mən ziyan edirəm, 12 min dollar zərərim var. Həmin vaxt mən Bakıya, oğlu Yusif Xodadata zəng vurdum ki, atan bizim pulla malı gətirib, burda Tofiqlə birgə satır. O da dedi ki, gəlin Bakıya, mən sizin pulu verəcəm. Bu söhbətdən sonra biz Moskvada qalmadıq, geri qayıtdıq. Bakıya gəl-

dikdə Yusif dedi ki, 3-5 gün gözləyin, pulunuzu verəcəm. Bir neçə gün sonra Hacı Səməd malı satıb İrana qayıtmış, ordan da Bakıya gəlmişdi. Onunla qardaşımın ofisində görüşdük. Mənə dedi ki, mən sənənin şərik danışmamışam. Şahmuradı çağır. Şahmurad gəldi, Hacı Səməddən pulu tələb etdi. Bu zaman o, yenə dedi ki, mən 12 min dollar zərər etmişəm, əksinə, siz mənə 6 min dollar verməlisiniz. Biz də dedik ki, axı, sənə 5500 dollar vermmişik, əlavə xərc çəkmişik, üstəlik, bizim malı aparıb Tofiqə vermisen... Bu zaman mübahisə düşdü, Şahmurad gedib Xətai rayonunda yerləşən 34-cü polis bölməsinə şikayət etdi.

Həmin hadisədən bir gün sonra məni polisə çağırırlar. Mən hadisə necə olmuşdusa, o cür də izahat yazdım. Bu zaman məlum oldu ki, Hacı Səməd də izahat verib. O demişdi ki, bəli, mənə 5500 dollar pul veriblər, amma mən 12 min dollar zərər etmişəm”.

Hacı Səmədin izahatından belə anlaşılib ki, əvvəlcədən “gömrük haqqı” olaraq nəzərdə tutulan 6 min dolları və TIR sürücüsünə çatacaq əlavə 5200 dolları üzümü satdıqdan sonra Tofiq ödəyib. Bu baxımdan, iranlı Hacı Səməd də öz zərərinə (özünün dediyinə görə yarisını) Şahmurad Kərimov və Səttar Əkbərovdan almağa çalışıb. Qarşı tərəf isə, əksinə, Hacı Səmədi onlara qarşı dələduzluq etməkdə suçlayaraq, üzümün alınmasına və sürücüyə verilən cəmi 5500 dollar vəsaiti tələb ediblər.

“Şahmurad Kərimov gedib Hacı Səmədlə bağlı İran səfirliyinə şikayət etmişdi. Səfirlikdə ona demişdilər ki, “pul Azərbaycanda verilməyib, gedin İranda tədbirinizi görün””, - deyən şikayətçi bildirir

ki, bundan sonra Ş.Kərimov ona Hacı Səmədi İranda məhkəməyə verməyi təklif edib: “Şahmurad dedi ki, gedək İrana, Hacı Səmədi şikayət edək. Dedim ki, ümumilikdə 5500 dollar zərər etmişik, heç biletdən xərcini də saymayaq, gəl öz aramızda hesablaşaq, zərərimiz təxminən 4 min manat edir, onu da 2 yerə bölek. Yeni təklif etdim ki, sənə 2 min manat verim, məsələ bağlansın.

O, hardansa eşitmişdi ki, Hacı Səmədə İran məhkəməsində qalib gəlsək, bizə 5 min dollara qarşı 20 min dollar təminat ödəniləcək. Odur ki, mənim sözümlə eşitmədi. Nəhayət, bir birgə İrana getdik, Ərdəbilə vəkili tapıb, danışdıq.

İkinci dəfə İrana getmək lazım olanda mən ona etibarnamə verdim ki, məhkəmədə mənim əvəzimdən də çıxış edə bilsin. Üçüncü

2018-ci ildə mən Krasnodarda idim. May ayının 11-də qardaşım zəng vurdu ki, Şahmurad sənə məhkəməyə verib. Məlum oldu ki, polis “işə baxmadığı” üçün Şahmurad məni qeydiyyatda olduğum Salyan rayonunda məhkəməyə verib”.

Şikayətçi iddia edir ki, Ş.Kərimov Ədliyyə Nazirliyində yüksək vəzifədə işləyən qohumu vasitəsilə məhkəmə qərarını öz xeyrinə dəyişə bilib: “2018-ci il, iyunun 6-da hakim Muradağa Qasimov qərar çıxardı ki, sən 5500 dolları indiki məzənnə ilə Şahmurad Kərimova ödəməlisən. Mən məhkəmədə etiraz etdim. Dedim ki, yoldaş hakim, demək, kimin adamı varsa, zəng edib tapşırırsa, iş belə olur?! Dedi, qərardan narazisənsə Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinə verərsən. Qərarın surəti əlimə gəldikdən

sonra, 2018-ci ildə Şirvan Apellyasiya Məhkəməsinə müraciət etdim. 2018-ci il, dekabrın 19-da Şirvan Apellyasiya Məhkəməsi də qərarı qüvvədə saxladı. Mən o məhkəmədə də etiraz etdim ki, Şahmurad deyir, guya, mən ondan evində 5500 dolları borc olaraq almışam, bəs, onunla birlikdə 8 dəfə İrana gedib-gəlməyimiz, orada çıxarılan qərar, birgə Moskvaya uçmağımız, Tofiqin məhkəməyə göndərildiyi kağız və s. bunlar sübut deyil?! Təklif etdim ki, mobil telefon danışıqlarımız çıxarılsın. Hakim və prokuror dedi ki, bura istintaq idarəsi deyil, məhkəmədir. Dedim onda işi istintaqa qaytarın, yenidən araşdırılsın. Dedilər ki, 5500 dolları ödəməlisən, başqa yolun yoxdur. Onda mən də dedim ki, əgər iş prinsipə qalırsa, ödəməyəcəm...”.

(Ardı var)

Hazırladı: İ.SABİRQIZI

- **Sonradan Səttar Əkbərovun Ali Məhkəməyə müraciəti dəftərxanada necə “yoxa” çıxdı?**
- **Səttar Əkbərov il 6 ay müddətinə necə və kimin sifarişilə azadlıqdan məhrum edilib?**
- **Şikayətçi nə üçün bu məsələdə Şahmurad Kərimovun Ədliyyə Nazirliyində yüksək vəzifədə çalışan qohumunu ittiham edir?**
- **Ümumiyyətlə, Ş.Kərimovun Ədliyyə Nazirliyində çalışan hansı qohumundan söhbət gedir?**
Bu və digər suallara “Hürriyyət”in növbəti sayında cavab tapıla bilər. Bizi izləyin.

İran müxalifəti “keçid hökuməti” formalaşdırırsa bilər?

Azərbaycan Respublikasına qarşı münasibətdə ziddiyyətli mövqe sərgiləyən, Qarabağ məsələsində birmənalı şəkildə Ermənistanı dəstəkləyən İran İslam Cümhuriyyətinə sular durulmaq bilmir.

Ötən ilin sentyabr ayından İranın müxtəlif yerlərində “Qadın, həyat, özgürlük” şüarı ilə başlayan, gah səngiyən, gah da artan etirazlar dalğası, beynəlxalq iqtisadi sanksiyalardan tənəzzülə uğramış ölkədə iqtisadi böhranı daha da dərinləşdirib. Bu hal mövcud durumu fürsət bilən mühacir müxalifəti də fəallaşdırmışdır. Dünyanın müxtəlif yerlərinə səpələnmiş, mühacir həyatı yaşayan, müxalif düşüncəli iranlılar qərribə bir operativliklə müntəzəm olaraq etiraz yürüşləri təşkil edir, rejim əleyhinə kəskin siyasi şüarlar səsləndirir, müxtəlif beynəlxalq təşkilatlara şikayət ərizələri ünvanlayır, İrana qarşı daha sərt tədbirlər görülməsini istəyirlər. Yaşayışın gündəndən çətinləşməsi, bahalıqın fantastik səviyyəyə qalxması və işsizliyin çoxalması indi, sözün əsl mənasında, İran müxalifətinin lehinə işləyir.

Yarandığı vaxtdan bəri (1963-cü il) hər il Almaniyanın Münhen şəhərində keçirilən Təhlükəsizlik Konfransına bu il ilk dəfə idiki ki, İran rəsmilərdən heç kim dəvət olunmadı. 17-19 fevral 2023-cü il tarixlərində gerçəkləşən və 50-yə yaxın dövlət başçısının, təqribən yüz xarici işlər nazirinin iştirak etdiyi Münhen Təhlükəsizlik Konfransına İran siyasi rejimini devirmək istəyən müxalif antirejim koalisiyasının lideri, sabiq şahzadə Reza Pəhləvi və müxalifətçi xanım jurnalist Məsumə Məsih Əlinejad qatılmışdı. Məlumat üçün bildirmək lazımdır ki, əhatə dairəsinə, əhəmiyyətinə görə dünyanın ən ciddi toplantısı olan Münhen Təhlükəsizlik Konfransının əsas məqsədi dünya ölkələrinin xarici siyasətinin güncəl məsələlərini, təhlükəsizlik və müdafiə problemlərini birgə müzakirə etmək, cari ildə görülməli işlərin istiqamətini müəyyənləşdirməkdir. Bu konfransa Rusiyanın da çağırılmaması düşündürücüdür.

Beynəlxalq sanksiyaların təzyiqi nəticəsində iqtisadi çöküş yaşayan İranda keçən ilin sentyabr ayından başlayan ictimai etirazlar səngimək bilmir. Mövcud rejimin xaricdə yaşayan əleyhdarları daxili çekişmələrdən mümkün qədər yararlanmağa, siyasi baxımdan maksimum qazanmağa çalışırlar. Onlar öz aralarındakı incikliklərini bir yana buraxaraq vahid məqsədə çatmaq, yeni rejimi devirmək üçün birlik-etəlaf-yaradırlar. Müxalif qüvvələrin bəziləri, formalaşmaqda olan birliyin lideri kimi sabiq şahın mühacir həyatı yaşayan oğlu Reza Pəhləvinin (31.10.1960) görürlər. Ana və nənə tərəfindən türk olan şahzadə Reza Pəhləvi Hərbi Hava Qüvvələri məktəbinin və Cənubi Kaliforniya Universitetinin Siyasi elmlər fakültəsinin məzunudur. Ana dilindən başqa ingilis və fransız dillərini də mükəmməl bilir. Reza Pəhləvinin düşüncəsinə görə, İran dünyəvi, demokratik və sekulyar dövlət olmalı, din dövlətdən ayrılmalıdır.

Londonda fars və ingilis dillə-

Və yaxud sabiq şahzadə Reza Pəhləvi siyasi müxalifətin başçısı olmaq iqtidarındadır?

rində yayımlanan “Mən o to” (Mən və sən) televiziya kanalına 13 yanvar 2023-cü il tarixində müsahibə verən sabiq şahzadəyə dəstək məqsədi ilə mühacir iranlıların bir dəstəsi “Mən vəkəlet verirəm” kampaniyası başladı. Reza Pəhləviyə indiyə qədər onlayn şəkildə 500 mindən çox dəstək imzası toplanıldığı iddia olunur. Reza Pəhləvinin öz təmsilçiləri olaraq görənlərin bəzisi onu yalnız keçid dövrünün lideri kimi görür. Ümumiyyətlə, İran müxalifəti öz siyasi baxışlarına görə çox fərqli olduğundan, monarxiyanın süqutundan bəri keçən 44 il ərzində heç zaman bir ortaq fikrə gələ bilməmişdir. Onların bəzisi monarxist, bəzisi respublikaçı, bəzisi panirənlist, bəzisi federalist, bəzisi isə istiqbalçidir. Dərhal xatırlatmalıyıq ki, sabiq şahzadə Reza Pəhləvi sümükələrinin ilklərinə qədər panirənlistdir. Etnik mənsubiyyətinə görə yarı türk, yarı fars olan (Ana tərəfdən babası Söhrab Diba (1900-1948), ata tərəfdən nənəsi Tacxanım Ayrımlı (1896-1982) və anası Şahbanu Fərah Diba Pəhləvi (1938) milli mənşəcə türkdür) sabiq şahzadə Reza Pəhləvi İranda yaşayan bütün etnik qrupların eyni bayraq altında və vahid ölkədə yaşamasının əsas şərt olduğu fikrindədir. Məlumat üçün xatırladaq ki, 1980-1988-ci illərdə İran-İraq müharibəsi zamanı gənc Reza Pəhləvi ABŞ-dan könüllü olaraq

İrana qayıdıb İran Hərbi Hava Qüvvələri sıralarına hərbi təyyarəçi kimi xidmət etmək arzusunda olduğunu bildirmişdi.

Maraqlıdır ki, sabiq şahzadə Reza Pəhləvinin islam inqilabından əvvəl siyasi baxışlarına görə həbs olunmuş insanların da bəziləri dəstəkləyirlər. Məsələn, hazırda Parisdə mühacir həyatı yaşayan solçu düşüncəli ilə tanınan müğənni Darius Eşqəli, İran milli yığmasının, “Perspolis” və “Traktor” komandalarının sabiq futbolçusu Əli Kərimi, “Emmi” amerikalı mükafatı laureatı, məşhur aktrisa Şöhrə Ağdaşlı, siyasi fəal müğənni Şahin Nəcəfi, taykvondo üzrə olimpiya mükafatçısı Kimiyə Əlizadə, “Qadın, həyat, özgürlük” şüarı ilə keçirilən etiraz mitinglərində həlak olmuş on altı yaşlı Nikanın anası Nəsrin Şakərəmi, həmin iğtişaşlarda həyatını itirmiş Puyanın atası Mənuçöhr Bəxtiyari, çoxsaylı isteklərdən sonra ölüm cəzasından azad edilmiş Əmirhüseyn Muradi, habələ, siyasi məhbuslar Muhəmməd Danyali və Reza Nouruzi belələrindəndir.

Sabiq şahzadə Reza Pəhləvinin nə dərəcədə səmimi olduğunu müəyyənləşdirmək çətindir. Qatı millətçilərdən, liberal-demokratlardan, aşırı sağçılardan, loyal solçulardan fərqli olaraq Reza Pəhləvi öz çıxışlarında heç vaxt qəti mövqe sərgiləmir, özünün monarxiya və ya respublika tərəfdarı ol-

duğunu açıqlamır, gələcək siyasi rejimin xalqın ümumi rəyi ilə təsbit olunmasını arzulayır, lakin ona edilən “şahzadə” müraciətini də məmnunluqla qarşılayır. Reza Pəhləvinin əleyhdarları da az deyildir. 1941-1979-cu illərdə İran şahı olmuş atası Məhəmməd Reza Pəhləvinin zamanında baş vermiş haqsızlıqları, istibdadı unutmayan antimonarxistlər və feministlər onu ciddi şəkildə tənqid edərək “Mən vəkəlet vermərəm” kampaniyası aparır, daşa, divara “Nə şah, nə rəhbər; ölsün sitem-gər” şüarı yazırlar. Feministlər düşünür ki, qadın azadlığı uğrunda mübarizəyə qadın başçılıq etməlidir; istiqbalçılar düşünür ki, türklərin, kürdlərin, ərəblərin, belucələrin müstəqil olmasını istəməyən şəxs ümumi müxalifətin başçısı ola bilməz. İran fəhlələrinin müstəqil həmkarlar ittifaqının aparıcı xadimi Cəfər Əzimzadə və iranlı tələbələrin siyasi fəali Ziya Nəbəvi sabiq şahzadə Reza Pəhləvinin birləşmiş müxalifətin vahid lideri kimi qəbul etmirlər. Kanadanın Toronto şəhərində mühacir həyatı yaşayan tanınmış hüquqşünas Kəvə Şahrüz düşünür ki, “İranda mövcud rejimə təkə Reza Pəhləvinin liderliyi ilə qalib gəlmək olmaz, ancaq bu mübarizəni Reza Pəhləvisiz də aparmaq imkansızdır”. Sabiq şahzadə Reza Pəhləvi siyasi divident əldə etmək naminə müxtəlif qütblü siyasi əqidəli şəxslərlə əməkdaşlığa can atır. Məsələn, İranda yaşayan sünnilərin tanınmış lideri Molla (mövləvi) Əbdülhəmid İsmayilzadəni və insan hüquqları müdafiəçisi Nəsrin Sutudəni açıq şəkildə dəstəklədiyini bildiren Reza Pəhləvi, bu hərəkəti ilə həmin şəxslə-

rin də çoxsaylı tərəfdarlarının rəğbətini qazanmağa çalışır. Reza Pəhləvi özünü Hindistan Azadlıq Hərəkatının lideri Mahatma Qandiye (1869-1948) və Cənubi Afrika Respublikasının mərhum Prezidenti Nelson Mandelaya (1918-2013) bənzədir. Özünü birləşmiş müxalifətin başçısı olaraq görən sabiq şahzadə onu dəstəkləyənləri İranın ərazi bütövlüyünün qorunması şərti ilə beynəlxalq insan haqlarına əsaslanan dünyəvi demokratiyaya və azad seçkilərlə siyasi rejimin müəyyənləşdirilməsinə nail olmağa səsləyir.

Reza Pəhləvi düşünür ki, çətin sosial-məişət, hüquqi, siyasi, iqtisadi, hərbi və əxlaqi məsələləri həll etməyi öz üzərinə götürməklə mollalar özlərini müşkül duruma düşürüblər. İllər keçsə də, öz həllini gözləyən problemlər həllənmir və insanlar da haqlı olaraq onlara qarşı etiraza qalxırlar. İşsizliyin artması, bahalıq, minimal ehtiyacın ödənilməməsi nəticə etibarilə ayaqlanmalara səbəb olur.

Yaranan vəziyyəti yetərinə təhlil edən və mövcud duruma görə davranan Reza Pəhləvi hiyləgərcəsinə çox vaxt özünün dini baxışlarını gündəmə gətirmir, Kərbəşada olmaqla bir çox dini yerləri ziyarət etməsindən heç söz açmır, ortancıl övladının adının İman olmasını da açıb-ağartmır. Dinə münasibəti barədə israr edildikdə, ehtiyatla özünün əqidəli mömin olduğunu vurğulayır: “Özümü, gerçək iman sahibi və dindar insan bilərəm”.

Görünür, sabiq şahzadə nə çoxmilyonlu dindarların dəstəyindən, nə də antiklerikal düşüncəli kəsimin yardımından məhrum qalmaq istəyir. Reza Pəhləvi Avropa dövlətlərinə təklif edir ki, İran İslam Cümhuriyyətinin beynəlxalq banklarda dondurulmuş hesabı hazırkı müxalifətin və İran xalqının istifadəsinə verilsin, Qərb dövlətləri İranda etiraz mitinglərinin iştirakçıları və iqtisadi tətillçilər üçün xüsusi maddi fond yaradılmasına kömək etsinlər.

Beynəlxalq güclərin hərbi doktrinalarını diqqətlə araşdıran sabiq şahzadə Reza Pəhləvi 2023-cü ilin yanvar ayında İtaliya televiziyaşının V Kanalına müsahibə verdiyi zaman İranın təcili olaraq Rusiyadan uzaqlaşmasının, İsrail ilə münasibətlərin normalaşdırılmasına nail olunmasının, nüvə proqramından birdəfəlik əl çəkilməsinin və qonşu dövlətlərlə dinc yanaşı yaşamaq prinsipinə riayət edilməsinin son dərəcə vacib olduğunu bildirmişdir.

İzləyə bildiyimiz mətbuatdan belə düşünmək olar ki, hazırda mövcud rejimin aparıcı müxalifətinin təmsilçiləri keçid dövrü üçün lider gördükləri Reza Pəhləvinin səsləndirdiyi fikirlə razıdırlar. Əgər İran müxalifəti aralarındakı mövcud ciddi ziddiyyətləri həll edib ortaq məqbul fikrə gələ bilsə, o zaman İran rejimi qırx dörd il boyu ciddi müqavimət görmədiyi siyasi meydanda, dəqiq siyasi hədəfi, aydın fəaliyyət planı olan əleyhdarı ilə qarşı-qarşıya qalacaqdır. Sabiq şahzadə Reza Pəhləvinin bu qaçınılmaz qarşıdurmada siyasi müxalifətin uğurlu və ya uğursuz başçısı olacağını isə zaman göstərəcəkdir.

Ramazan SİRACOĞLU

FTX polkovniki Putini ittiham etdi

“Rusiya ordusu Ukraynaya qalib gəlmək iqtidarında deyil”

“Bir ayda bütün Əfqanıstan müharibəsindəki qədər itki veririk”

“O, şikayət edirdi. Məndə belə təəssürat yarandı ki, ilk 20 dəqiqəni o, yalnız “pis tərəfdaşlardan” şikayət etdi. Sonda yenidən həmin mövzuya qayıtdı və şikayət etdi ki, onu aldadıblar. Bircə o qaldı desin ki, onu burnundan tutub doladırlar. Ancaq yəqin, imicmeykerləri ona başa salıblar ki, əgər bir insanı 8 il burnundan tutub dolaşdırırlarsa, bu, təkcə “tərəfdaşların” biciyiindən yox, həm də aldadılanın “iş bacarığı” və əqli keyfiyyətlərindən xəbər verir”.

Bunu Donbasdakı separatizmin banilərindən biri, sabiq FTX polkovniki İqor Qirkin(Strelkov) Vladimir Putinin Federal Məclisə müraciətini şərh edərkən bildirib.

Öz kanalında danışan Qirkin beləliklə, ilk dəfə Putini bu dərəcədə açıq və kobud şəkildə tənqid edib: “Ümumilikdə bu, miskin mənzərə idi. Sanki şagird məktəbdən evə gəlir və onu döyən, qarat edən, dəfələrlə aldadan məktəbli yoldaşlarından ailəsinə şikayət edir, bunun necə baş verdiyini danışır. Ən başlıcası isə o(Putin-red.), bütün bunları danışır və bundan heç bir praktiki nəticə çıxarılmır. O, deyə bilmədi ki, mənə döysələr də, aldatmalar da, ciblərimi soysalar da, mən də cavab olaraq onlara nəse edə bildim”.

Qirkin Çeçenistandakı və Əfqanıstandakı müharibələrlə Ukrayna savaşını müqayisə edərək bildirib ki, indiki müharibədə itkilər dəhşətli dərəcədə çoxdur: “Burada böyük müharibə gedir, Çeçenistan müharibəsindən çox böyük. Həm itkilər, həm də bütün başqa məsələlər baxımından. Biz təkcə ölən və yaralananların sayına görə bir ayda Əfqanıstan müharibəsinin bütün dövründəki qədər itkilər veririk...Miqyas hər ay minlərlə ölçülür. Bizdə isə nəyisə ört-basdır etməyə çalışırlar. İndi insanlar bilmirlər

ki, nə uğrunda döyüşürlər, qələbənin kriteriyaları nədir. Ümumiyyətlə, Prezident bu müharibə ilə nə etmək istəyir? Bəli, “tərəfdaşlar” pisdir, onlar “bədbəxt” Rusiya Prezidentini aldadıblar, soyublar və s. İndi isə belə çıxır ki, əhəlinin ona yazdığı gəlməlidir. Bəs, sən(-Putin-red.) nə etməyə hazırlşırsan? Hər gün Belqorod, Bryansk, Kursk vilayətlərində dinc sakinlər ölür. Hər gün çoxlu sayda Donetsk sakinləri həlak olur... Qaz kəmərlərini partladılar. “Şimal axını”nı partlatdılar. Axmağa da məlumdur ki, onu kim patrlatdı... Bəs, sən nə etməyə hazırlşırsan? Siz hamınız nə etməyə hazırlşırsınız? Niyə bizim 8 ildir burnundan tutub dolaşdırılan prezidentimizə yazığımız gəlməlidir, onun dolandırıldığı üçün hazırda çoxlu sayda həlak olan vətəndaşlarımıza yox? Hani heç olmasa, səhvlər üzərində aparılan hansısa iş? “

Qirkin Putinin bütün çıxışının yalanlar üzərində qurulduğunu deyərək, rus ordusunun acınacaqlı durumunda olduğunu xüsusi qeyd edib: “Mən eşitdim ki, (Putinin çıxışında) sən demə, bizdə hər şey yaxşıdır. Bizim hərbi iqtisadiyyatımız gözəldir, artır, bizdə hər şey var, yenidən silahlanma yüksək sürətlə davam edir, bizdə hər şey əla-

dır və xüsusi hərbi əməliyyat da əla gədir. 1 saat 40 dəqiqədə Prezident bir dənə də olsun uğursuzluqdan, probleməndən, məğlubiyyətdən danışmadı... 2014-cü ilin aprelindən başlayaraq, Kreml ard-arda səhvlər edir. Belə təsəvvür yarandı ki, bir il əvvəl bu seriyanı dayandırmaq qərarına gəliblər. Lakin indi əsl axmaqlıq seriyasını görürük. Həm hərbi sahədə, həm mülki sahədə, həm diplomatiyada - hər şeydə”.

Qirkin etiraf edib ki, Rusiya ordusu Ukraynaya qalib gəlmək iqtidarında deyil və yalnız Çinin böyük və sistemli hərbi yardımı ilə nəyəsə nail olmaq mümkündür: “Rusiya qoşunları indiki vəziyyətləri ilə Ukrayna Silahlı Qüvvələrini məğlub etmək gücündə deyillər və silah idxalı ilə bağlı perspektivlər olduqca qaranlıqdır. Əgər Rusiya geniş miqyaslı “lend-liz” almasa, Ukrayna hətta NATO-dan nisbətən böyük olmayan sayda silah almaqla belə, getdikcə bizim üzərimizdə əsas hərbi vasitələrdə daha böyük texniki üstünlük qazanacaq. Hazırda onlar onsuz da rabitə vasitələri, PUA-lar və ən əsası da kəşfiyyatda olduqca böyük üstünlüyə malikdirlər”.

Beləliklə, əvvəllər də ümumilikdə Putin hakimiyyətini və daha çox hərbi rəhbərliyi tənqid edən Qirkin, artıq açıq şəkildə Putinin özünü tənqid etməyə başlayıb. O, son bir neçə çıxışında artıq bu rəhbərliklə Ukraynada müharibəni davam etdirməyin mənasız olduğunu və bunun fəlakətlərə səbəb olacağını bildirib.

Əksər təhlilçilər Rusiyadakı qatı millətçi, şovnist və imperiyaçı kəsimin mövqeyini ifadə edən layihə kimi tanıyan Qirkinin getdikcə aqressivləşməsini Putinin hakimiyyətə nəzarəti itirməsi və Rusiyada saray daxili mübarizənin qızışmağa başlamasının ifadəsi kimi qəbul edirlər.

Hazırladı: RƏŞAD

Rusiya rəhbərliyində etirazlar artır...

“Keçmiş həyatı əsrlər boyu unutmali olacağıq”

“Putin və Medvedevin bu sayıqlamalarının yalnız bir səbəbi var: qorxu”

Rusiya hakimiyyətinin əsas təmsilçilərindən biri, keçmiş Prezident, hazırda Təhlükəsizlik Şurasının sədr müavini olan Dmitri Medvedev “İzvestiya” qəzetində dərc olunan “Geri dönüşü olmayan nöqtələr” başlıqlı məqaləsində yenidən bəşəriyyəti məhv edə biləcəkləri ilə hədələyib.

Medvedev yazır: “Apokalipsis. Tüstülənən dağıntılar radiasiya yaymağı dayandırana qədər, keçmiş həyat əsrlər boyu unudulmalı olacaq”.

Medvedevdən bir gün öncə isə Rusiya hakimiyyətinin başçısı Vladimir Putin “Moskva. Kreml. Putin” adlı televiziya proqramına müsaiibəsində deyib ki, Qərbin əsas məqsədi Rusiyanı dağıtmaqdır. Putin bildirib ki, Rusiya dağılacığı halda rus xalqı mövcudluğunu qoruya bilməyəcək və öz kimliklərinə malik yeni millətlər yaranacaq.

Medvedevin və Putinin fikirlərini şərh edən politoloq Xeqani Cəfərli bildiri ki, Avropa Parlamenti və NATO Parlament Assambleyası tərəfindən terroru himayə edən dövlət kimi tanınan Rusiyanın rəsmi şəxslərinin bəşəriyyəti məhv etməklə hədələməsi təsadüfi deyil.

Ekspert xatırladır ki, Ukraynaya qarşı müharibənin bir il tamam oldu və nəticələr Rusiya üçün faciəlidir: “Rusiya çox ağır itkilər verməkdədir. Ağılı başında olan hər kəs anlayır ki, Rusiya “qan itirməkdən” ölmək üzredir...”

Təhlilçinin sözlərinə görə, Qərb ölkələrinin və onların “satellitləri”nin dünya əhalisinin yalnız 15 faizini təşkil etdiyini, özlərinin isə daha çox olduğunu yazan Medvedev anlamır ki, bəşəriyyəti təhdid etdikləri nüvə külünün altında həmin çoxluq da qalacaq.

“Çoxluq dedikdə Medvedev Çin və Hindistanı da aid etdikləri mücərrəd birliyi nəzərdə tutur. Çin və Hindistanın Rusiyanın avantürasının qurbanı olmağa hazır olmasını düşünmək üçün insan normal düşünmək qabiliyyətini itirməlidir. Putin və Medvedevin bu sayıqlamalarının yalnız bir səbəbi var: qorxu”, - X.Cəfərli vurğlayıb.

MKİ şefi Rusiya prezidentini hədələdi

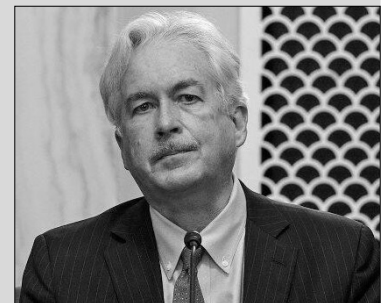
“ABŞ-ın qətiyyətini düzgün qiymətləndirmir...”

“Vladimir Putin ABŞ-ın Rusiyaya qarşı geniş miqyaslı müharibədə Ukraynaya dəstək məsələsindəki qətiyyətini düzgün qiymətləndirmir”. “AzPolitika.info” xəbər verir ki, bunu ABŞ Mərkəzi Kəşfiyyat İdarəsinin rəhbəri Uilyams Börs bəyan edib.

“Associated Press” yazır ki, Börs Putinin Ukraynanı tükəndirəcəyi və nəhayətdə ona bu yolla qalib gələcəyi barədə düşüncələri ilə böyük səhvə yol verir: “Hesab edirik ki, indi Putin özünün Ukraynanı tükəndirmək bacarığına həddindən artıq inanır”.

MKİ şefi bildirir ki, Kreml bununla da növbəti səhvə yol verir və “Putin hansısa anda durmadan artan xərclərlə, insanların Rusiyanın kasib regionlarına tabutlarda qayıtması ilə rastlaşacaq”.

Qeyd edək ki, Kremlin gözləntilərinin əksinə olaraq, ABŞ və kollektiv Qərb müharibənin bir ildən artıqdır davam etməsinə baxmayaraq, Ukraynaya dəstəyini azaltmır, əksinə, yeni maliyyə və silah-sursat yardımlarını daha da artırır.

Putin də Rusiyanın parçalanmasından danışdı

“Bilmirəm, rus xalqı adında etnos bu günkü formada qala biləcək, ya yox...”

2022-ci ilin 24 fevralında Kiyevi 3 günə alacağına inanan, bir neçə ay əvvəl isə “biz hələ Ukraynada heç nəyə başlamamışıq” deyən Vladimir Putin artıq Rusiyanın dağılması ehtimalı barədə danışmağa başlayıb.

“Onların(Qərbin-red.) bir məqsədi var - keçmiş SSRİ-ni və onun əsas hissəsi olan Rusiyanı ləğv etmək. Daha sonra onlar bəlkə də bizi “sivilizasiyalı xalqlar ailəsinə” qəbul edəcəklər. Lakin hər birimizi ayrı-ayrılıqda. Niyə? Ondan ötrü ki, bu hissələri öz nəzarətləri altına alsınlar” - deyə, Putin bildirib.

Bu fikirlər Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Rusiya dövlət televiziyasına Ukraynadakı müharibənin ildönümü ilə bağlı müsahibəsində yer alıb.

Dünən efirə verilən müsahibədə Putin gözlənilmədən Rusiyanın parçalanması ehtimalından danışdı: “Biz bu yolla getsək, Rusiyadakı bir çox xalqların, o cümlədən Rusiya xalqının taleyi köklü şəkildə dəyişə bilər. Mən hətta bilmirəm ki, rus xalqı adında etnos bu günkü formada qala biləcək, ya yox.

Hansısa “moskovitlər, “urallılar” və s. ola bilər. Bu planlar olub, onlar kağız üzərində yer alıb. İndi isə onların (Qərbin-red.) SSRİ dağıldandan sonra dünyanı mütəlaq dərəcədə öz maraqlarına uyğun şəkildə dəyişmək cəhdi ona gətirib çıxardı ki, bu situasiyaya reaksiya verməyə məcbur olduq”.

Beləliklə, Putin müharibə başlayandan beri artıq neçənci dəfədir ki, bu uğursuz avantüraya haqq qazandıрмаğa və bəraət almağa çalışır. Eyni zamanda, bu fikirləri ilə o, ruslar

başda olmaqla, Rusiyada yaşayan xalqları təhdid edir.

Ən əsası isə Putin ilk dəfədir ki, ciddi şəkildə Rusiyanın parçalanması ehtimalından, onun reallığından danışır. Hansı ki, hələ müharibədən əvvəl və onun ilk vaxtlarında Rusiyanın az sayda da olsa vicdanlı ziyalıları Kremlin bununla bağlı xəbərdar etmişdilər. Putinin yeni etirafları isə Rusiyanı doğrudan da indiki gedişlə nələrin gözlədiyi barədə dolğun təsəvvür yaradır...

Fevral ayının 25-də Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevin 70 yaşı tamam oldu. 2005-ci ilin aprel ayından ali məhkəmə orqanına rəhbərlik edən R.Rzayevin son yaş həddi ilə bağlı tezliklə təqaüdə göndəriləcəyi bildirilir.

Qeyd edək ki, əslində R.Rzayevin səlahiyyət müddəti iki il öncə bitib. Belə ki, məhkəmə və hakimlər haqqında qanunun 96-cı maddəsinin 2-ci bəndinə əsasən, ali məhkəmə hakimlərinin son yaş həddi 68-dir.

Diqqətli oxucuların xatirindədir ki, "Hurriyyet" qəzeti hələ 2021-ci ilin mart ayının əvvəlində bu mövzuya toxunmuş və bir sıra ekspertlərin rəyini dərc etmişdi. Həmin vaxt hüquqşünas Bəhruz Bayramov "Hurriyyet"ə açıqlamasında bildirmişdi ki, Ramiz Rzayev 69 yaşa keçid etdiyi zaman vəzifədən getməli olacaq: "Qanunda son yaş həddi 68 nəzərdə tutulub. Bu baxımdan onun vəzifədə qalması qanuni tələblərə uyğundur. Qanuna uyğun olaraq Ali Məhkəmənin sədri təyin edilir. 68 yaş son yaş həddidir. 69 yaşa keçdikdə artıq vəzifədə qala bilməz".

Hüquqşünas Roman Qaraşov isə qeyd etmişdi ki, həmin vəzifəyə yeni təyinat olana qədər R.Rzayev vəzifəsini davam etdirə bilər: "Qanuna əsasən, həmin vəzifəyə yeni şəxs təyin edilənədək vəzifəsini davam etdirə bilər. Bu baxımdan, vəzifəsində qalır. Hətta bu yaxında Konstitusiya Məhkəməsində belə bir hal olub. Hakimlərdən biri pensiya yaşını da keçmişdi. Lakin yerinə təyinat olana qədər vəzifəsini davam etdirib. Daha sonra Milli Məclis tərəfindən yeni namizədlər təsdiqlənəndən sonra vəzifəsindən kənarlaşdırıldı. Əgər vəzifədə son yaş həddi 68-dirsə, o demək deyil ki, həmin yaşda da vəzifəsindən getməlidir. Mütləq həmin yerə təyinat olmalıdır. Daha sonra yaş həddi çatan şəxs vəzifəsindən gedə bilər".

Hüquqşünas Ələsgər Məmmədli isə deyirdi ki, Ali Məhkəmənin sədri qanunla müəyyən olunan yaş həddinə gəldiyi üçün qısa müddətdə əlində olan işləri yekunlaşdıraraq vəzifədən getməlidir: "Ümumiyyətlə, dövlət sistemində işləyən hər kəsin müəyyən yaş limiti var. Buna "pensiya yaşı" deyilir. Pensiya yaşı əsasən şəxsin istirahət etməsi və əmək qabiliyyətinin effektiv olmamasından irəli gələn məsələdir. Artıq 68 yaşda insanın fiziki imkanları məhdudlaşmaq üzrədir. Həmin şəxsin daha çox istirahətə ehtiyacı var. Yəni əmək qabiliyyəti aşağı düşür. Bu qanunvericilikdən baxdığımız zaman çox güman ki, yaxın müddətdə Ali Məhkəməyə yeni sədr təyinatı gündəmə gələcək. Çünki yaş məhdudiyyəti dövlət qulluğu və digər dövlət strukturlarında mövcuddur. Bu, sistemli şəkildə nəzərdə tutulan bir prosesdir. Ali Məhkəmənin sədri də qanunla müəyyən olunan yaş həddinə gəldiyi üçün qısa müddətdə əlində olan işləri yekunlaşdıraraq vəzifədən getməli, yerinə

Azsiyaset.com xəbər verir ki, onun namizədliyi ali orqanların müxtəlif yüksək vəzifəli şəxsləri tərəfindən dəstəklənir: "Ə.Hüseynli cəmi 4 il (1991-1995) məhkəmə orqanlarında işləyib. Onun ən iddialı namizəd olmasına baxmayaraq, məhkəmə sistemindəki problemləri həll edə biləcək iradəyə malik olduğunu düşünmək sadəlövlük olardı. O, eləcə də Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri və Məhkəmə Hüquq Şurasının üzvüdür.

Buna baxmayaraq, Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsinə gətiriləcək şəxs məhkəmə hüquq-sistemini dərinədən tanıyan, "klassik" və köhnə komanda heyətindən kənar, bu sahədə illərdir yığılıb qa-

əvəzləyə biləcək daha ciddi fiqurlar haqqında da söhbət açılır. Bunlardan biri kimi Ali Məhkəmə sədrinin müavini Çingiz Əsgərovun adı çəkilir. Məlumat üçün bildirək ki, Ç.Əsgərov həm də İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsi yanında Azərbaycan Respublikasının səlahiyyətli nümayəndəsidir.

Bununla yanaşı, hökumət kullarlarında Ramiz Rzayevin yerinə əsas namizədlərdən biri kimi 2003-cü ildən Azərbaycan Respublikası Konstitusiya Məhkəməsinin sədri vəzifəsini daşıyan Fəhad Abdullayevin də ismi hallanır. Hansı ki, F.Abdullayev eyni zamanda Azərbaycan Respublikasının Korrupsiyaya qarşı mübarizə üzrə Komissiyasının üzvüdür.

Ramiz Rzayevi ki

Ali Məhkəmə sədrliyinə real namizədlərin adı "Hurriyyet"də!

Sərdar Cəlalovlu:
"Əslinə baxsan, bir tərəfdən islahatlar vacibdir, digər tərəfdən kadrların kimliyi də önəm daşıyır"

yeni təyinat olmalıdır".

Bir daha qeyd edək ki, Ali Məhkəmənin hakimləri üçün son yaş həddi 68, digər instansiya məhkəmələrinin hakimləri üçün 66-dır. Hakimlər vəzifələrini nümunəvi yerinə yetirdikdə, uzun müddət və qüsursuz işlədikdə, habelə öz fəaliyyəti ilə ədalət mühakiməsinin səmərəliliyinin artırılmasına əhəmiyyətli töhfələr verdikdə Məhkəmə-Hüquq Şurası onlar barədə həvəsləndirmə tədbirləri görülür.

Yeri gəlmişkən, məhkəmə və hakimlər haqqında qanunun 96-cı maddəsində göstərilir ki, hakim vəzifəsinə namizədlər ilk dəfə üç il müddətinə təyin olunurlar. Həmin müddət ərzində onlar ildə ən azı bir dəfə tədris kurslarına cəlb edirlər. Bu müddətin sonunda hakimlərin fəaliyyəti qiymətləndirilir. Qiymətləndirmə nəticəsində hakimlərin fəaliyyətində peşəkar çatış-

Bəhruz Bayramov:
"Əli Hüseynli Ali Məhkəməyə sədr gətirilsə, kifayət qədər müstəb dəyişikliklərin olacağına inanmıram"

mazlıq aşkar edilməzsə, Məhkəmə-Hüquq Şurasının təklifi ilə onun səlahiyyətləri son yaş həddinədək - 65 yaşınadək uzadılır. Son yaş həddinə çatmış hakimlərin peşəkarlığından istifadə edilməsinə ehtiyac olduqda Məhkəmə-Hüquq Şurasının təklifi ilə onun səlahiyyət müddəti 70 yaşınadək artırıla bilər. Əgər hakimlərin səlahiyyət müddəti başa çatarsa, onların səlahiyyəti həmin işə baxılıb qurtaranadək davam edir.

Konkret olaraq Ramiz Rzayev gəldikdə, şübhəsiz, Ali Məhkəmə sədrinin tezliklə istefaya göndəriləcəyi istisna deyil. Görünür, məhz bu səbəbdən də artıq sosial şəbəkələrdə və mətbuatda R.Rzayevi əvəzləyəcək şəxslərin adları qeyd olunur. Məsələn, sosial şəbəkələrdə yayılan məlumata görə, Ali Məhkəmənin sədri postuna Milli Məclis sədrinin 1-ci müavini Əli Hüseynli gətiriləcək.

lan və dövlət əhəmiyyətli problemlərin həll edə biləcək ciddi praktikaya sahib olmalıdır", - deyə sayt əlavə edir.

Azsiyaset.com öz yazısında məhkəmə-hüquq sistemindəki neqativlərdən də bəhs edir. Hansı ki, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin sədri və Məhkəmə Hüquq Şurasının üzvü olaraq Əli Hüseynlinin də bütün bu neqativlərdə "payı" az deyil...

Tanınmış vəkilərdən açıqlama...

Bu arada, tanınmış vəkil Əkrəm Həsənov da Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevin səlahiyyət müddətinin başa çatması haqda yazıb. Hüquq müdafiəçisi bu barədə sosial şəbəkə hesabında paylaşım edib: "Əslində, Ramiz Rzayevin səlahiyyət müddəti 2 il əvvəl bitmişdi. Çünki qanuna görə, Ali Məhkəmənin hakimləri üçün son yaş həddi 68-dir. Sadəcə sədr 5 il müddətinə təyin olunduğu üçün qanuna zidd olaraq 2 il də sədrlik etdi".

"Qafqazinfo" məsələ ilə bağlı Ali Məhkəmənin Mətbuat Xidməti ilə əlaqə saxlamağa çalışsa da, telefon zənglərinə cavab verilməyib.

Ramiz Rzayevi daha kimlər əvəzləyə bilər?

Qeyd edək ki, mətbuatda Ali Məhkəmənin sədri postuna gətiriləcək namizədlərdən biri kimi Milli Məclisin sədr müavini Əli Hüseynlinin adı çəkilərsə də, "Hurriyyet"-in əldə etdiyi məlumata əsasən, hakimlik postunda Ramiz Rzayevi

Mənbə deyir ki, Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsinə ən real namizədlərdən biri kimi, nisbətən gənc kadr olan, Ali Məhkəmənin Mülki kollegiyasının sədri Sənan Hacıyevin də adı çəkilir. Məlumat üçün qeyd edək ki, S.Hacıyev 2010-2013-cü illərdə Bakı şəhəri Nərimanov Rayon Məhkəməsinin hakimi, 2013-2018-ci illərdə Bakı Apellyasiya Məhkəməsinin hakimi, 2018-ci ilin 02 noyabr tarixindən Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin hakimi, 2020-ci ilin may ayından isə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki kollegiyasının sədri vəzifəsində çalışır. Məhkəmə-Hüquq Şurasının üzvüdür.

Ali Məhkəmənin gələcək sədri haqda fərqli fikirlər...

Maraqlıdır, mətbuatın yazdığı isimlər haqda tanınmışlar nə düşünüür? Yuxarıda adları sadalanan namizədlərdən hər hansı birinin Ali Məhkəmənin sədri vəzifəsinə gətirilməsi məhkəmə-hüquq sahəsində islahatlara nə kimi təsir göstərə bilər? Bu və digər suallara ilk olaraq ADP sədri Sərdar Cəlalovludan cavab almağa çalışdıq: "Təbii ki, Azərbaycanda məhkəmə islahatlarının aparılmasına ehtiyac var. Bu günə qədər məhkəmələrin müstəqilliyi məsələsi təmin edilməyib. Eləcə də hakimlərin fəaliyyəti ilə bağlı qanunvericilikdə çox ciddi boşluqlar var. Bu baxımdan, mənə elə gəlir ki, ciddi islahatlar aparılmadan məhkəmə sisteminin nəticəyə nail olmaq olmaz.

Əlbəttə, eyni zamanda məmurların və kadrların da bu məsələ

lədə ciddi rolu var. Vaxtilə Bismark deyirdi ki, "yaxşı qanunlar, pis məmurlar varsa, ölkə pis idarə olunur. Pis qanunlar, yaxşı məmurlar varsa, ölkə yaxşı idarə olunur". Yəni vəzifələrə daha ciddi, nisbətən hüquqi şüuru olan, ölkəsinə, dövlətinə, millətinə bağlı olan adamların gətirilməsi, təbii ki, hətta qanunlar işləməse, islahatlar aparılmasa belə, məhkəmə sisteminə müəyyən dəyişikliklərə gətirib çıxara bilər.

Bu baxımdan, konkret olaraq Əli Hüseynliyə gəldikdə, perspektivli gənc siyasətçidir, dediyiniz kimi, həm də parlamentin hüquq şöbəsinin rəhbəridir. Baxaq görək, Ali Məhkəmənin sədri postuna gətirilərsə, bu vəzifədə özünü doğruldacaq, ya yox".

kəmə çəkişmələrində ikiqat gücsüz vəziyyətdədir.

Digər tərəfdən, hakimlər institutu müstəqil olmadığına, dövlət nəzarəti altında olduğuna görə, vəkillər də dövlətə xidmət edir. Nəticədə vətəndaş faktiki olaraq dövlətlə təkbətək, üz-üzə qalır. Belə bir cəmiyyətdə, belə bir dövletdə siz vətəndaşların hüquq və azadlıqlarının dövlət tərəfindən qorunması və yaxud dövlətin öz məmurlarını özbaşına qoymaması ilə bağlı nəse deyə bilərsinizmi? Əlbəttə, yox. Yəni nə qədər ki, bu vəziyyət qalır, biz heç vaxt deyə bilmərik ki, Azərbaycan məhkəmələrində vətəndaşların hüquqları qanunla müdafiə olunur. Faktiki olaraq, Azərbaycan məhkəmələri ədalət mühakiməsini həyata keçir

m avazlayacaq?

Çingiz Əsgərov

Fərhad Abdullayev

Sənan Hacıyev

Əli Hüseynli

S.Cəlaloğlu hesab edir ki, bu məsələdə şəxslərin özündən də çox şey asılıdır: **"Əslinə baxsan, bir tərəfdən islahatlar vacibdir, digər tərəfdən kadrların kimliyi də önəm daşıyır".**

ADP sədri son illər məhkəmə-hüquq sisteminə aparıldığı iddia olunan islahatlar haqda da fikir bildirib: "Mənə elə gəlir ki, məhkəmə sisteminə heç bir islahat aparılmayıb. İslahat aparılıbsaydı, məhkəmələrin fəaliyyətində ən azından bir dönüş olardı. Yenə də qeyri-qanuni məhkəmə qərarları, Avropa Məhkəməsinin bu qərarları ləğv etməsi, vətəndaşların məhkəmələrdən narazılığı, məhkəmələrdə özbaşallıq, korruptsiyanın baş alıb getməsinin səbəbləri olduğu kimi qalır. Hökumət deyir ki, "islahat aparmışam". Nə islahat aparmısan? Məsələn, hansı məsələdə islahat aparmısan -hakimlərin fəaliyyəti ilə bağlı, hakimlərin seçilməsi ilə bağlı və yaxud qeyri-qanuni qərarlar verən hakimlərlə bağlı qanunvericilikdə nələrsə edilibmi? İslahatların mənası bir sahəni kökündən dəyişdirmək deməkdir. Azərbaycanda məhkəmə sisteminə nə kimi dəyişikliklər var? Heç bir dəyişiklik yoxdur. Baxın, prokuror da dövlət adından ittiham irəli sürür, məhkəmə də dövlət adından hökm çıxarır. Bu ikisi dövlət adından çıxış etdiyinə görə, vətəndaşa qarşı birləşir. Yəni vətəndaşlar faktiki olaraq məh-

rən bir institut kimi yox, hakimiyyətin əlində bir cəza aləti kimi mövcuddur və qeyri-qanuni məhkəmə qərarları bunu sübut edir".

"Ölkədə hüquq sisteminə heç bir islahatın olmadığını qeyd etdiniz. Maraqlıdır, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğun komitəsinin, eləcə də məhkəmə-hüquq şurasının bu məsələdə rolu nə qədərdir", - sualını isə S.Cəlaloğlu belə cavablandırı: "Təbii ki, Milli Məclisin heç bir rolu yoxdur. Vaxtilə ABŞ Milli Məclis haqqında belə bir bəyanat vermişdi ki, Azərbaycan Milli Məclisi Prezidentin Kargüzarlıq idarəsidir. Yəni faktiki olaraq, Prezident Aparatı nə qərar verirsə, Milli Məclis sadəcə onları qəbul edir və kargüzar funksiyası yerinə yetirir. Kağız-kuğuz işi ilə bağlı işləyir. Baxmayaraq ki, Milli Məclis qanunverici orqandır, bu günə qədər hansısa millət vəkili-nin hər hansı bir qanunvericilik təşəbbüsünün olduğunu biz görməmişik. Onlar yalnız iclaslardan on dəqiqə qabaq ölkədəki problemlərlə bağlı çıxı edir, vəssəlam. Yerdə qalan hallarda, qanunlar bir qayda olaraq icra hakimiyyəti tərəfindən parlamentə göndərilir, qanuna görə isə parlamentin həmin qanunlara ciddi dəyişikliklər etməyə ixtiyarı yoxdur. Bir-iki müzakirədən sonra əgər parlament razılaşmırsa, o zaman həmin qanunlar Prezident Aparatı tərəfin-

dən avtomatik təsdiq olunur. Burada Milli Məclisin heç bir rolu yoxdur".

Azərbaycanda məhkəmə sisteminin kifayət qədər bərbad vəziyyətdə olduğunu nəzərə al-

"Ölkədə hüquq sisteminə heç bir islahatın olmadığını qeyd etdiniz. Maraqlıdır, Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğun komitəsinin, eləcə də məhkəmə-hüquq şurasının bu məsələdə rolu nə qədərdir", - sualını isə S.Cəlaloğlu belə cavablandırı: "Təbii ki, Milli Məclisin heç bir rolu yoxdur. Vaxtilə ABŞ Milli Məclis haqqında belə bir bəyanat vermişdi ki, Azərbaycan Milli Məclisi Prezidentin Kargüzarlıq idarəsidir. Yəni faktiki olaraq, Prezident Aparatı nə qərar verirsə, Milli Məclis sadəcə onları qəbul edir və kargüzar funksiyası yerinə yetirir..."

saq, Ali Məhkəmə sədrinin indiki "hüquq bataqlığı"nda olmayan, illərdir məhkəmə sisteminə rüşvət və korruptsiyaya bulaşmamış, yəni bu sistemdən kənardan gətirilməsi daha düzgün olmazmı? ADP sədri hesab edir ki, Azərbaycanda sistemdən kənar bir adamın həmin posta gətirilməsi o adamın məhvi demək olar: "Yəni sistemin özü elə qurulub ki, kənar düşüncəli insanın orada işləməsi mümkün deyil. Düzdür, burada şəxslərin kimliyindən və keyfiyyətindən çox şey asılıdır. Məsələn, Əli Hüseynlinin əvvəllər korruptsiya ilə məşğul olmasına dair fikir yoxdur, onu heç kim bir cinayətkar kimi, yaxud qanunu pozan

bir şəxs kimi tanımır. Onu vəzifəsi də xalqa qarşı hər hansı bir hərəkətdə iştirak etməsinə imkan vermir. Mənə elə gəlir ki, sadəcə Əli Hüseynli bu posta gətiriləcəksə, onun qarşısında qoyulan vəzifədən

çox şey asılı olacaq. Əgər onun qarşısında vəzifə qoyulsa ki, siz hakimlərin korruptsiyasını, özbaşallığını aradan qaldırın, nöqsanları aradan qaldırın, o, ciddi işlər görə biləcək. Yox əgər onun qarşısında belə bir vəzifə qoyulmursa, məhkəmə sistemi əvvəlki qaydada işləyəcək, Əli Hüseynlinin o postda olub-olmamasının vəzifəyə heç bir aidiyyəti olmur".

Tanınmış vəkil Bəhruz Bayramov isə hesab edir ki, hansısa namizədin fəaliyyətinə indidən qiymət vermək doğru olmaz: "Gələr, görərik. Konkret olaraq Əli Hüseynliyə gəldikdə, hələlik onun iş fəaliyyəti ilə tanış deyiləm. İndidən onun fəaliyyətinə

qiymət vermək düzgün deyil. Çünki fəaliyyət göstərməyib. Görək fəaliyyət göstərə, baxaq. Fəaliyyət göstərməmiş mən heç bir şey deyə bilmərəm. Bəri başdan hər hansı bir qiymət vermək düzgün deyil".

Ümumiyyətlə, B.Bayramov konkret olaraq Əli Hüseynlinin Ali Məhkəməyə sədr gətirilməsi ilə müsbət dəyişikliklər olacağına inanır: "Gözlənti dedikdə, kifayət qədər müstəb dəyişikliklərin olacağına inanmıram".

Tanınmış vəkil ölkədə məhkəmə-hüquq sisteminə aparıldığı iddia edilən islahatlar haqda da öz düşüncəsini açıqlayıb: "İrəliləyişlər görüntü xatirədir. Güclü irəliləyiş yoxdur. Görüntü xatirəyə bəzən olub. Bəzən ədalətli qərarlar çıxarılıb. Mən deyə bilmərəm ki, yüz faiz ədalətsizlik, qanunsuzluq olub. Ədalət təmin olunub, ancaq keçici xarakter daşıyıb. Davamiyyətli olmayıb.

Yəni köklü islahatlar yoxdur, hər şey görüntü xarakteri daşıyır. Tutaq ki, on iş çıxırsan, ikisində ədalətli qərarla rastlaşırsan, obyektiv qərar görürsən... Məsələn, elə işlər olub ki, bizim əleyhimizə qərar çıxarıblar, baxmışam ki, ədalətli qərardır".

Bəhruz Bayramov Milli Məclisin Hüquq siyasəti və dövlət quruculuğu komitəsinin və Məhkəmə Hüquq Şurasının ölkədə məhkəmə-hüquq sisteminə islahatlar da ki roluna da toxunub: "Rolu çox cüzdür. Rolu yüksək səviyyədə olsaydı, kifayət qədər irəliləyişlər olardı. Biz məhkəmə sisteminə islahatları görürdik. Amma görmürük.

"Sizcə, Ali Məhkəmənin sədri postuna tamamilə sistemdən kənar şəxsin gətirilməsi daha məqbul olmazmı", - sualına isə B.Bayramov belə cavab verdi: "Hər bir halda mən inanmıram ki, bu köklü islahatlara gətirib çıxara. Digər tərəfdən, əgər şəxsin fəaliyyətini mən görməmişəmsə, tutaq ki, o Ali Məhkəmənin sədri kim fəaliyyət göstərməyibse bəri başdan qiymət vermək düzgün deyil. Amma yenə inanmıram ki, köklü islahatlar olsun".

Qeyd edək ki, Azərbaycanda Ali Məhkəmə sədri Prezidentin sərəncamı ilə 5 il müddətə təyin olunur.

Xatırladaq ki, R.Rzayev 2005-ci ildən Ali Məhkəmənin sədridir. O, sonuncu dəfə 2018-ci ildə (65 yaşı olarkən) müvafiq vəzifəyə təyin edilib.

Hazırladı: Ülvியə ŞÜKÜROVA

Akif Çovdarovun vəkili adı 800 min manatlıq qalmaqalda hallanır

“Azimport” şirkətinin rəhbəri, Azərbaycan Cüdo Veteranları Assosiasiyasının prezidenti Azər Əsgərova hədə-qorxu gəlib, onun yarım milyon manatını almaqda ittiham olunan Kamal Akimovun cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Teleqraf.com xəbər verir ki, Bakı Ağır

Cinayətlər Məhkəməsinə hakim Zeynal Ağayevin sədrliyi ilə keçirilən prosesdə ləğv edilmiş Milli Təhlükəsizlik Nazirliyinin Energetika və Nəqliyyat Sahələrində Təhlükəsizlik Baş İdarəsinin sabiq rəisi, general-mayor Akif Çovdarovun vəkili Kamandar Nəsimov ifadə verib.

Kamandar Nəsimovun bu məhkəmə prosesində dindirilməsinin səbəbi Kamal Akimovun əmlakının əlindən hədə-qorxu yolu ilə alınmasından sonra məhkəmədə mülki qaydada iş aparılan zaman onun vəkili olmasıdır. Kamal Akimovun o dövrdə əmlakın sökülməsinə görə “Azimport” şirkətinə qarşı qaldırdığı iddialar üzrə məhkəmələrdə vəkili kimi hüquqlarını müdafiə edib.

Həmin dövrdə Kamandar Nəsimov Kamal Akimova təklif edib ki, qarşı tərəflə, “Azimport” şirkətinin rəhbəri Azər Əsgərova görüşsün. O da təklifi qəbul edib və görüş Kamandar Nəsimovun ofisində baş tutub. Kamal Akimov iddia edib ki, 800 min manatlıq razılaşma da həmin görüşdə əldə olunub.

Məhkəmədə ifadə verən Kamandar Nəsimov deyib ki, Kamal Akimovun mülki işi ilə məşğul olub:

“Məhkəmələrdə əleyhimizə qərar çıxarıldı. Təklif elədim ki, Azər müəllimlə görüşsünlər. Görüş zamanı söhbətlərin tam içində olmamışam. Amma aralarında gərginlik vardı. Kamal Akimov söküntüyə görə pul istəyirdi. Sonradan bildim ki, razılaşmayıblar. Mən bir başqa işimdə Azər müəllimlə görüşəndə dedi ki, Kamal həddi aşır”.

Kamandar Nəsimov məhkəmədə Kamal Akimov və vəkili-nin suallarının bir çoxuna “yadımda deyil”, “çoxdan olub, xatırlamıram” cavablarını verib.

Hətta öz ofisində görüşdə digər şəxslərin iştirak edib-etmədiyini belə xatırlamadığını deyib. Kamal Akimov isə bildirib ki, orada başqa şəxslər də olub və bunun sübutları da var.

Məlum olub ki, Kamandar Nəsimov Kamal Akimovdan sonra Azər Əsgərova əməkdaşlıq etməyə başlayıb.

Məhkəmədə şahid qismində dindirilən Əli Məmmədov bildirib ki, onu Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsində saxlayıblar. Həmin vaxt Kamal Akimov gəlib və təzyiq altında ondan Azər Əsgərovun əleyhinə ifadə verməsini tələb edib:

“Mən “Azimport” şirkətində işləyirdim, hörgü, suvaq işinə baxırdım. Məndən tələb edirdi ki, Azər Əsgərovun üzünə durum. Deyim ki, onun tələbi ilə Kamal Akimovun obyektini sökmüşük”.

Kamal Akimov onun dediklərinin yalan olduğunu, Bakı Şəhər Baş Polis İdarəsinə onun sərbəst giriş və hərəkət imkanının mümkün olduğunu bildirib.

Əli Məmmədov “Azimport” şirkətində işləyərkən pulunun verilmədiyini iddia edib və Azər Əsgərovdan onu tələb edib. Nəticədə qalmaqal yaranıb və Azər Əsgərov ona qarşı şikayətlə hüquq-mühafizə orqanlarına müraciət edib. Əli Məmmədov saxlanılıb, barəsində xuliqanlıq ittihamı ilə cinayət işi başlanıb.

Kamal Akimov hesab edib ki, şahid məhz həmin cinayət işinə görə Azər Əsgərovdan asılı vəziyyətdədir və bu üzədən onunla bağlı yalan ifadə verir.

Növbəti proses martın 2-də davam edəcək.

İttihamla görə, Kamal Akimov Azər Əsgərovun özünü və ailə üzvlərini öldürməklə hədələyib, ondan 500 min manat pul alıb. Təqsirləndirilən şəxs ittihamı əsassız sayır. Onun Səbail rayonu, Ziya Yusifzadə küçəsi, 8 (keçmiş Xanlar küçəsi) ünvanında yerləşən 146 kvadratmetrlik qeyri-yaşayış sahəsini söküblər. Sonradan razılaşdıqları kimi ona 500 min manat veriblər.

Kamal Akimov bildirib ki, 10 il öncə “Azimport” şirkəti onun sənədli əmlakını söküb, kompensasiya ödəməyib. illərlə məhkəmələrə, müxtəlif dövlət orqanlarına şikayət edib.

Son nəticədə 2016-cı ildə Azər Əsgərovla 800 min manata razılaşılıb. Bunun da 500 min manatını ödəyib, qalan 300 min manatını isə verməyib. Qalan məbləği ondan dəfələrlə tələb etsə də, Azər Əsgərov onu ödəməkdən imtina edib. Sonda isə ondan hüquq-mühafizə orqanlarına şikayət edib, indiyədək alınmış 500 minin özünü və ailəsi hədələndiyinə görə verildiyini göstərib.

Kamal Akimov Cinayət Məcəlləsinin 182.3.2 (külli miqdarda hədə-qorxu ilə tələb etmə) maddəsilə ittiham olunur.

Bakıda növbəti kütləvi söküntü...

Bakı “Alatava-1” qəsəbəsinin söküləcəyi gözlənilir. Bu barədə “Azadlıq” radiosuna həmin qəsəbənin sakinləri danışib. Onların sözlərinə görə, bu barədə sakinlərə hələ ötən ilin sonundan məlumat veriblər. Amma onlar bəzi narahatlıqlarını da dilə gətiriblər.

Sakinlərdən ad və soyadının çəkilməsini istəməyən bir şəxsin vurğulamasına görə, onlara deyiblər ki, bu, pilot layihəsi kimi bir şey olacaq: “Evimiz söküləcək və yerində tikilən bina da bizə mənzil veriləcək”.

O, narahatlıqlarını belə ifadə edib: “Başqa bəzi yerlərdə, məsələn, Yasamalda, Nərimanovda görürük ki, camaatı süründürürlər. Nə ev verirlər, nə də kirayə ödəyirlər. Açıqı, buna görə ehtiyatlanıram. Birdən bizdə də belə olsa? Kimə şikayət edəcəyik? İndi heç olmasa bilirik ki, pis-yaxşı evimiz var”.

Qəsəbənin yerləşdiyi Yasamal Rayon İcra Hakimiyyətindən isə “Turan”-a bildirilib ki, bununla bağlı artıq Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi şirkətlərin biri ilə razılıq da əldə edib: “Bakı Şəhər İcra Hakimiyyəti tərəfindən həmin şirkətə torpaq ayrılıb”.

Qurumdan qeyd olunub ki, rayon ərazisində istismar müddəti başa çatmış binalar və fərdi evlər artıq siyahıya alınıb: “Evlərin bir hissəsinin bu il ərzində sökülməsi nəzərdə tutulur. Sakinlərin istəyinə uyğun olaraq bəzilərinə maddi kompensasiya ödəniləcək, bəziləri isə yeni binalarda mənzillə təmin ediləcək. Tikinti zamanı sakinlər şirkət hesabına kirayə mənzillərə köçürüləcəklər”.

Amma icra hakimiyyətindən şirkətin adını çəkməyiblər. Ona görə də onun təkliflərinin detallarını tam aydın

“Alatava-1” söküləcək, bəzi sakinlərə mənzil, bəzilərinə isə kompensasiya veriləcəyi gözlənilir...

laşdırmaq mümkün olmayıb.

İqtisadçı Natiq Cəfəri isə “Azadlıq” radiosuna bildirib ki, Alatavada artıq binaların tikintisinə başlanıb: “Qəsəbənin düz ortasında artıq iki bina tikilir. Orada 40-a yaxın ailə idi, onlarla danışırıqlar. Tikilən binada mənzil verəcəklər, bina tikilənə qədər kirayə vəsaiti ilə bağlı da anlaşma olub”.

Onun sözlərinə görə, vətəndaşlarla anlaşmağa məcburdurlar: “Yeni bu, dövlət layihəsi deyil ki, qiyməti hansısa formada dikte etsinlər...” “Qış parkı” və digər mərkəzi küçələrdə olan ərazilərdə yaşayan sakinlərin seçim imkanları məhdu idi, çünki onu dövlət layihəsi kimi təqdim etdilər. Sonra əl dəyişdi, icra hakimiyyətinin əlindən alıb kommersiya şirkətinə verdilər, daha sonra yenidən icraya qaytarıldı və in-

sanların kifayət qədər ciddi mülkiyyət hüququ pozuldu”.

Cəfərlinin fikrincə, Alatavada da narazılıqlar olacaq: “Çox güman ki, evlərin, həyətlərin kvadratmetrin hesablanması qaydaları ilə bağlı kifayət qədər narazı adamlar da olacaq. Alatavada bəzi sakinlərin evlərinin çıxarışları yoxdur”.

İqtisadçı Alatavada yaşayan vətəndaşlara ictimai təşkilat yaratmağı məsləhət görüb: “O təşkilat vasitəsilə danışığıqlar aparılsın, həm şəffaflığın yaradılmasına çalışılsın, həm də ictimai bilgiləndirmə olsun. Kommersiya şirkətləri də vətəndaşların hüquqlarını poza bilər, necə ki, biz dəfələrlə bunun şahidi olmuşuq”.

Hazırladı: KƏNAN

Gömrük Komitəsi ləğv olunur?

Dövlət Gömrük Komitəsinə (DGK) sədr təyinatından sonra bu qurumun gələcək taleyi ilə bağlı suallara nöqtə qoyuldu.

Xatırladaq ki, hələ islahatlar kampaniyası dövründə bu dalğanın DGK-dan da yan keçməyəcəyi deyilirdi. Qurumun səlahiyyətlərinin məhdudlaşdırılacağı, hətta ləğv edilərək Vergilər Nazirliyinə birləşdiriləcəyi barədə müəhlizəzələr səsləndirilirdi. DGK-nın Vergilər Nazirliyinə birləşdiriləcəyi ilə bağlı ehtimallar adıçəkilən qurumların bir-birini təkrarlaması ilə əsaslandırılırdı. Lakin gözləntilərin əksi baş verdi. Vergilər Nazirliyi ləğv edilərək, İqtisadiyyat Nazirliyinin tabeliyinə verildi. DGK isə müstəqil qurum kimi mövcudiyyətini saxladı.

Dövlət Təhlükəsizlik Xidmətinin (DTX) DGK-nın yüksək vəzifəli şəxsləri barəsində cinayət işi başlaması növbəti dəfə sözügedən qurumun ləğvi məsələsini gündəmə gətirdi. Səfər Mehdiyevin qurumun sədri vəzifəsindən azad edilməsindən sonra DGK-ya uzun müddət sədr təyin olunmaması da onun ləğv ediləcəyi barədə ehtimalları artırırdı. Bu ehtimal da özünü doğrultmadı. Fevralın 14-də Prezidentin sərəncamı ilə Şahin Bağirov DGK-ya sədr təyin edildi. Beləliklə, aydın oldu ki, hökumətin bu quru-

mu lığv etmək kimi bir niyyəti yoxdur.

“Qaynarinfo”-nın əldə etdiyi məlumata görə, DGK ilə bağlı proses dayanmayıb. Yeni sədr təyinatı qurumla bağlı başlanan prosesin növbəti mərhələsidir. Bu mərhələdə DGK-da ciddi kadr və struktur islahatlarının aparılacağı deyilir. İlk növbədə bir neçə idarənin ləğvi və ona rəhbərlik edən şəxslərin karyerasına son qoyulması planlaşdırılır.

Daha sonra isə DGK-nın bundan əvvəlki fəaliyyəti ilə bağlı geniş yoxlamalara start veriləcəyi deyilir. Hətta bu yoxlamaların qurumun keçmiş yüksək vəzifəli şəxslərindən də yan keçməyəcəyi söyleneilir.

“Bu sırada xüsusilə, Bakı Baş Gömrük İdarəsinin keçmiş rəisi, göm-

rük generalı Vüsal Novruzovun adı çəkilir. Vüsal Novruzov uzun illər Bakı Baş Gömrük İdarəsinə rəhbərlik edib. Mediada onun fəaliyyəti ilə bağlı neqativ materialların sayı-hesabı yoxdur.

Bu yazılarda Vüsal Novruzov biznes imperiyasından tutmuş korrupsiya əməliyyatlarına qədər çoxsaylı faktlar yer alıb. O, hələ işdən çıxarılanda həbs ediləcəyi barədə məlumatlar yayılmışdı. Lakin hansısa səbəbdən Vüsal Novruzov dəmir barmaqlıqlar arasına salınmadı.

Bu dəfə isə onun fəaliyyətinin ciddi araşdırılacağı və bunun nəticəsi olaraq gömrük generalının taleyi ilə bağlı qərar veriləcəyi bildirilir”, - deyərək yazır.

Bəzi insanlar keçmişə, keçmişdəkilərə həssaslıqla baxırlar. Dürüstlük ən öncə duyğusu olanlar xoş gündə dost çiyinə qoyulan əllə döyüş anında dostu hədəf alanı hədəf almaqdan çəkinməməlidirlər. I Qarabağ döyüşlərində belə qəhrəmanlar çox olmuşdur. “Şərəf”, “namus”, “qeyrat” kəlmələri dilindən düşməyən Cavid o qəhrəmanların yaşadığı dövrdə yaşaması da, öz dövrünə o qəhrəmanların qəhrəmanlıqlarını yansıtməgi bacarmışdı. Cavid o qəhrəmanların can verdiyi vətəndə dünyaya göz açmışdır. 1993-cü il mayın 31-də İmişli şəhərinin Əliqulular kəndində doğulan bu oğul gün gələcəkdə vətən uğruna can verənlərin qisasını alacaqdı.

Hər sözündən, hərəkətindən vətən sevgisi hiss olunur Cavidin. Qəlbində vətənə bağlılığı İlahi bir sevginin ən ülvəsidir. Bir zaman sözləri vətən “qoxan” qəhrəman gün gəldi özü vətən qoxudu. İndi isə vətən Cavid kimi qoxur.

“Azerbaycan oğluyam” deyə-deyə Azərbaycan oğlu oldu. Görəsən, bir insan gələcəyindən nəcə qədər xəbərdar ola bilmiş? Bu musiqi dilinin əzbəri olan Cavid hələ I sinifdə oxuduğu zaman bu musiqini dilə gətirib oxuyanda İmişli rayon Rəsul Məmmədov adına Əliqulular kənd tam orta məktəbində avazı əks-səda ilə yayılmış. O zaman heç kim bilmirdi ki, gün gələcək bu səda Qarabağı bürüyəcək. Cavid 2002-ci ildə ailəsinin İmişli şəhərinə köçməsi səbəbindən təhsilini İmişli şəhər Nəmişli Şirinov adına 5 N- li tam orta məktəbdə davam etdirmişdir. Cavid hər kəsdən fərqli edən davranışları olmuşdur. 2007-ci ildə “Kim təhsilini Naxçıvanski adına Hərbi liseyde davam etmək istəyir?” sualına da cəvabı ilə seçilən Cavid VIII sinfi bitirdikdən sonra arzusunda olduğu hərbi peşəsinə yiyələnmək üçün Naxçıvanski adına Hərbi liseyə daxil olmuşdur. 3 il orada təhsil aldıqdan sonra 2014-cü ildə Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinə qəbul olan Cavid 4 il də orada təhsil aldıqdan sonra leytenant hərbi rütbəsi almışdı. Bununla da kifayətlənməyən qəhrəman Azərbaycan Ordusunun Təlim və Tədris Mərkəzində də 1 illik hərbi təhsil almış və sonra Bakıda yerləşən N sayılı hərbi hissədə snayperçi kimi xidmətə başlamışdır.

- Mənim yaşamağıma səbəb bəlkədə qəlbimdə qisas hissinin olmasıdır. Görün qadınlarımız, kişilərimiz nə vəziyyətdə olublar. Düşmənlər onları nə vəziyyətə salıb. Axı onlar kiminsə anası, atası, bacısı idi... Günahsız qətlə yetirilən uşaqların qisasını almadan ölsəm məni torpağa dəfn etməyin. Mən o torpağa layiq olmaram.

Bu sözlər Cavidin illər öncə yazdığı fikirlərdən bəziləridir. Hər dəfə işğal tarixləri xatırlananda Cavidin qəlbindəki qisas qığılcımı daha aydın şəkildə görünən əlovə çevrilirdi. Özü-nü tanıdığı gündən qisas gününün çatacağı günü gözlədiyini dilə gətirir və o günün çatacağını ümidlə gözləyirdi. Hər kəs yaxşı bilirdi ki bu vətənin qeyrətli oğlu o qisası qiyamətə saxlamayacaqdı.

- Vətənpərvər ruhda tərbiyə alan uşaq böyüyüb boya-başa ça-

“Həyatı ilə ölüb, ölümünü yaşayan” qəhrəman

tandan sonra bir qarış torpağını düşməne verməz. Can verər amma torpağını verməz, xalqını satmaz!

Hər kəlməsindən, cümləsindən vətənə olan sevgisi, sədaqəti duyulan Cavid uşaqlıqdan qəlbində böyütdüyü vətən sevgisi ilə bütün çətinliklərə sinə gəlmişdir. Yara-bərə içində olan ayaqlar, cadar-cadar olan əllər peşəsinin çətinliyini gözlər önünə sərşə də, bir dəfə də olsun o çətinliyi dilinə gətirməmişdi. Təbiiyində olan əsgərlərə də hərbin sirələrini öyrətmiş, onların da vətən üçün yüksək səviyyəli bir hərbiçi olmaları üçün əlindən gələni əsirgənməmişdi. Hətta onun əsgəri snayper atışı üzrə birincilik qazanmış, həm həmin əsgər, həm də Cavid təltif olunmuşdu.

Cavid ildə 2 dəfə ailəsinin üzünü görmüş. Onun məzuniyyətinin birində 2016-cı ildə tarixin yaddaşına 4 günlük müharibə kimi düşən Aprel döyüşləri əfəsinə düşmüş. İllərdi qisas anını gözləyən oğul evində bənd alıb durmamış, məzuniyyətindən imtina edərək aprelin 2-də vətən səngərinə tələmişdir. Azərbaycan ordusunun qısa zamanda qalibiyyət qazandığı Şanlı Aprel döyüşlərində Cavidin də böyük rolu olmuşdur. O döyüşlərdə şəhidlərin şahidləri olan Cavidin illərdi qanayan vətən adlı rəsinə azadlıq qışmən mələm olmuşdur. Ancaq hələ qət ediləcək yol uzun idi...

2017-ci ildə Cavid təyinatla Qusar rayonunda yerləşən N sayılı hərbi hissəyə göndərilmişdir. Qüsursuz xidmət edən Cavid baş leytenant hərbi rütbəsinə yüksəlmişdir. Onun arzusu növbəti dəfə kapitan hərbi rütbəsinə yüksəlmək olmuşdur. 2018-ci ildə “Azərbaycan Ordusunun 100 illiyi” yubiley medalı ilə təltif olunan zaman bir gün “Milli Qəhrəman” olmağı arzu etmişdir.

2020-ci il 26 iyunda Cavid növbəti dəfə məzuniyyət götürüb evlərinə gəlmişdi. Həmin vaxt onun cadarlı ayaqları, göyərən barmaqları Xatirə ananın nəzərindən yayınmamışdı. Anasının narahat olmağını istəməyən Cavid bəhanələr uydurmuş “Ana, sən zabıt anasısan. Hər şeyə hazır olmalısən.” demişdi. Xatirə ana o sözlərlə Cavidin nə demək istədiyini

17 noyabrda anlamışdı.

Bu xalq hər zaman birlik olmuşdu. Hələ 1990-cı il 20 Yanvar faciəsi zamanı bu xalq birləşərək dünyanı rıqqətə gətirmişdi. 2020-cü il həmin faciənin il dönməsi günü Cavid duyğularını sosial şəbəkə hesabında qeyd etmişdi.

- Əslində bu gün matəm günü deyil. Mən özümü tanıyandan bu günü matəm günü hesab etmirəm. Bu gün Azərbaycan xalqının azadlıq uğrunda mübarizəsinin il dönməlidir.

Mübariz xalqın mübarizəsi 2020-ci il ermənilərin Tovuz rayonunda törətdikləri iğtişaşlar zamanı daha da qarşısı alınmaz həddə çatdı. Uşaqlar böyüyə hər kəs bənzər arzuları dilə gətirir və o arzusunun gerçək olması üçün addımlar atırdılar. Qarabağı heç zaman görməyən oğullar könüllü olaraq Qarabağda döyüşmək üçün adlarını yazdırırdılar. Tovuz döyüşlərindən sonra Cavid təlimlərə qatılıb. O təlimə qatılan oğullar cəmi bir neçə gün sonra düşmənin başına od ələyib.

- Bu bayrağa, bu himnə görə mən qanıma son damlasına kimi vuruşacam. Mənim üçün dünyanın ən gözəl musiqisidir Üzeyir Hacıbəyovun musiqisi, Əhməd Cavadın sözləri. Sanki hər bir şəhidin, hər bir qəhrəmanın, hər bir vətəndaşın adı var. Necə canımızdan keçməyək bu vətən üçün?!

Özü vətəni sevməklə yetinməyən Cavid vətən sevgisini ən ali səviyyədə tərənnüm edirdi. Cavidin yazdığı sözlərin, cümlələrin mənası çox dərin idi. Özü, sözü vətən olan Cavid II Qarabağ müharibəsi başlayan ilk gündən döyüşlərə qatılanlardan biri olub. 27 sentyabrda Xəliq müəllim Beyleqana gedən zaman artıq vəziyyət ciddiyyətinə fərqiyyə varib. Həmin an oğluna zəng edən ata müharibənin başladığı gerçəyi ilə yanaşı oğlunun da öndə vuruşduğunu öyrənib. Lakin Cavidin xahişi ilə Xatirə anaya bu bərədə heçnə deməyib. Səhəri gün Xatirə ana təsadüfən “Oğul, özünü qoru” sözlərini eşidib. Ona da bilib ki, Cavid arzularının yolunda addımlayır. O yol Füzulidən başlayıb. Qəhrəman oğulların qədəmləri ilə sevinən torpaqlar kənd-kənd, şəhər

şəhər genişləndirdi. O yol Cəbrayıldan keçib Hadruta çatmışdı. İgid oğulların bitən nəfəsləri ilə canlanan o torpaqlar əsərdən qurtulduqca sanki ana vətənin üzü gülürdü. Qubadlı uğrunda mübarizə aparan mübarizlərdən biri idi Cavid. Qubadlının azadlıq sevincini də yaşadığıdan sonra Xocavəndə doğru yol almışdı qəhrəman. Xocavəndə çatana qədər neçə qanlı döyüşdən çıxmışdı. Komandiri 2 gün mühasirəyə düşən zaman Cavid onun da işini icra etmişdi. Nə qorxu bilməmişdi, nə də qisas andından dönməmişdi. Döyüşlər zamanı öz canın deyil təbiiyində olan əsgərlərin canlarını düşünmüş. Döyüşlərin birində verilən koordinatla irəliləyən zaman ərazinin şumluq ərazi olduğu üçün döyüşün taktikasını dəyişmiş və həmin döyüşlərdə itki vermədən qalibiyyət əldə etmişdi. Daha bir döyüş zamanı isə dəstəsi ilə birlikdə mühasirəyə düşmüş və üç gün mühasirədə qalmışdı. Müharibənin ən çətin sınağı susuzluqdu. Həmin vaxt Cavid 2 litr su tapıb gətirmiş və 70 hərbiçiyə bir-bir o sudan vermişdi. Özü susuzluqdan əziyyət çəksə də bir qurtum

mər üzərində iki kəlmə yazı olaçaqsan.

Cavid qanı ilə sonu olmayan bir əsər yazdı. Onun Əliqulular kənd məzarlığında uclan büstü önündə hər kəs təzim edir. Cənnətə şəhid olduğu zaman hər kəs şəhidin önündə təzim etdiyi kimi.

28 illik ömrünün tən yarısını vətən üçün yaşayan, vətən sevgisindən güc alaraq düşməndən öc alan baş leytenant Səfəri Cavid Xəliq oğlu şəhadətindən sonra Ali Baş komandan cənab İlham Əliyevin əmrinə əsasən “Vətən uğrunda” medalı, “İgidliyə görə” medalı və “Füzulinin azad olunmasına görə” medalı ilə təltif edilib.

- Bir gün mən olmayanda adım çəkildiyi yerdə çöhrələrdə təbəssüm yaratsın xatirələrim.

Özünün dediği kimi, indi Cavidin adını kim çəkirse onun çöhrəsindən kəm olmayan təbəssümü yansıyır çöhrəsinə. Bacısı Şərqiyə xanım Cavidlə olan xatirələrindən danışarkən onun Caviddən keçmiş kimi danışmamağı nəzərimdən yayınmadı. Şəhidlərin geridə qalanları şəhidlərin əbədiyaşarlıq qazandıqları üçün o

da içməmişdi(Bu sözləri eşidəndə gözlərim önünə səhrada susuz qalan imamlarımız gəldi). Mühasirəni yarıb çıxmağı bacaran dəstə daha bir əməliyyata başlamışdır.

- Ən azı daha iki düşməni eyni anda məhv etməliyəm. Ən yaxın dostlarım Ramil Babayevin və Tərlan Kərimovun qisasını almadan şəhid olmayacam.

Cavidgil oktyabrın 21-də özlərindən sayca çox olan düşmənlə üz-üzə gəliblər. Son nəfəslərinə qədər vuruşublar. Cavid həmin döyüşdə düşməni gülləsinə tuş gəlib və şəhid olub. O gündən sonra Səfərovlar ailəsi səssizlikdə boğulmağa başlayıblar. Caviddən heç bir xəbər ala bilməyən ailəsi onun əsir düşdüyünü düşünüb. Qəribəsi odur ki, Cavid şəhid olduğu ərazidən digər şəhidlərin nəşləri götürülsə də Cavidin və çiyin-çiyinə vuruşduğu Daşqının, Rafiqin nəşlərini tapa bilməyiblər. Hər gün “Bəlkə sağdır?” ümidi ilə yaşayan ailə üçün səssiz ötən 25 gün bir dustağın həbsxanada keçirdiyi 25 il kimi uzun olub. Noyabrın 16- da Cavidin şəhid olduğu təsdiqlənib və qohumlarına bu bərədə xəbər verilib. Onun nəşi həmin gecə məscidə gətirilib. Ancaq heç kim şəhidin ata, anasına bu bərədə deməyib. Ertəsi səhər oğlunun şəhid olduğu xəbərini eşidən ata və ana üçün nə o gün, nə də o gündən sonra aydın şəhər açılmayıb. Həmin gün yaşananları Caviddən bir xəbər çıxmıyan zaman yuxuda görmüşdü Şəhid atası. Elə həmin gün olduğu kimi bir qara maşından düşən hərbiçi əlindəki bükülü bayrağı ataya uzatmışdı. Kaş ki, o yuxu çin olmasdı... Kaş ki, bu yaşanan da yuxu olardı...

- Sən üzülmə ana, bəylik libası geyinmək şərt deyil. Şəhidlik də oğluna gözəl yaraşar.

İki cümləyə sığın vətən sevgisinin sonsuzluğu qədər kədər... Əlinə xına deyil qanı ilə qarışan vətən torpağı yaxılan, əyninə bəylik libası deyil qürurla daşdığı formanı geyinən, sevdii yarının tellərinə duvaq sərməyib Qarabağın zirvəsində bayraq ucaldan Cavid ölümsüzlük qazandı. Dediği bir fikrin tam əksi oldu.

- Kim olursan ol, bir gün mər-

acıya tab gətirə bilirlər. Bu gün həm Şahin, həm Şərqiyə qardaşlarının ruhən hər an onlarla bərabər olduqlarının fərqiyyədir.

- İnsan həyatı ilə ölür, ölümü ilə yaşayır.

Bu cümləni Cavid sanki özüne şamil edibmiş...

ŞƏHİD CAVID

Şanlı xatirələr yada düşdükcə, İntihar ələyir axan göz yaşı. Hər kəsin köksünün üstə ucalıb, Vətəndə ucalan bir məzar daşı.

Qıyğacı baxışın, qəmzəli çöhrən, Daha xəyalların naxış olub. Məzarın önündən ötən hər kəsin, Gözləri gözüne dikilib dolub.

Hər zaman dediğin “Vətən” sözünü, Eşq ilə bəzəyib, oxşadın, Cavid. Nahaq axan qanın qisasını alıb, Azadlıq uğrunda sən oldun şəhid.

Ömrün on dörd ilin vətən naminə, Yaşayıb vətənin halına yandın. Qarabağ dərdini sona çatdırmaq, Olmuşdu pozulmaz müqəddəs andın.

Sanki hiss edirdin Xocalıdakı, Süngüdən keçirilən uşağın ahın. Dilsiz süngülər yox düşməni daşıyır, Günahsız can verən kəsin günahın.

Manya SƏXAVƏTQIZI

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə 44 günlük "Vətən Müharibəsi"ndə qazanılmış tarixi qələbə, Ermənistan tərəfindən törədilmiş sülh və insanlıq əleyhinə cinayətlər, habelə müharibə cinayətləri ilə bağlı həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması

Tarixi və siyasi prosesləri təhlil edərək, normal məntiq yürütməyi bacaran hər kəs təsdiqləyər ki, xainlik, ikiüzlülük, riyakarlıq, əxlaqsızlıq və sadalamadığımız daha bir çox eybəcərliklər ermənilərin qanına, ruhuna, geninə işlədiyindən onlardan hər cür alçaqlığı gözləməyə dəyər. Elə yaxın keçmişə nəzər salsanız, görərsiniz ki, ermənilər onlara uzadılan yardım əlini öpüb alınlarına qoymaq əvəzinə imkan düşən kimi həmin əlin sahibinə xəyanət ediblər. Və bu gün də etməkdədirlər.

Ermənistanın rəsmi dairələri, eləcə də erməni diasporu uzun illərdir Azərbaycana qarşı terror müharibəsi aparır

Bu gün artıq hər kəsə bellidir ki, Ermənistanın rəsmi dairələri və bu ölkənin vətəndaşları, eləcə də erməni diasporu açıq-aşkar şəkildə terroru dəstəkləyir, hətta mütəmadi olaraq terrorçulara maliyyə yardımı edir. Elə buna görədir ki, erməni terror təşkilatları uzun illərdir Azərbaycana qarşı terror müharibəsi aparır. Belə ki, Ermənistan hökuməti, eyni zamanda erməni diasporasının maliyyə və təşkilatı yardımı ilə dünyanın müxtəlif ölkələrində fəaliyyət göstərən erməni terrorçuları 1980-ci illərdən başlayaraq, ölkəmizə qarşı açıq-aşkar savaş elan ediblər. 1990-cı ildə Yevlax-Laçın yolunun 105-ci km-də "Şuşa-Bakı" marşrutu ilə hərəkət edən avtobusun partladılması, 1991-ci ildə "Molodyoj Azərbaycana" qəzetinin müxbiri Salatın Əsgərova və 3 hərbi qulluqçunun olduğu avtomobilə edilən hücum, Rusiya Federasiyası Dağıstan Respublikasının Xasav-yurd stansiyası yaxınlığında "Moskva-Bakı" sənişin qatarının partladılması, 20 noyabr 1991-ci il tarixdə Xocavənd rayonunun Qarakənd kəndi yaxınlığında "MI-8" vertolyotunun atəşə tutulması nəticəsində vertolyot heyəti və sənişinlərin həlak olması, 1992-ci ildə Türkmənistandan "Krasnovodsk-Bakı" marşrutu ilə hərəkət edən dəniz bərəsində törədilən terror aktı, "Ağdam-Şuşa" marşrutu ilə uçan "MI-8" mülki vertolyotun Şuşa şəhəri yaxınlığında vurulması, 1993-cü il

törədilən qırğınlar Azərbaycan xalqına qarşı tətbiq edilən və uzun illərdən bəri planlaşdırılan deportasiya siyasətinin məntiqi nəticəsi idi

Bildiyiniz kimi, bugünlərdə, daha dəqiq desək, fevralın 26-da bəşər tarixinə Xocalı soyqırımı kimi daxil olan qanlı faciənin 31-ci ildönümü qeyd olunub. Nəzərinizə çatdırmaq ki, məhz Azərbaycan hökumətinin erməni şovinistlərinin soydaşlarımıza qarşı törətdikləri cinayətlər, o cümlədən Xocalı həqiqətlərinin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması, onun soyqırım kimi tanınması üçün məqsədyönlü və ardıcıl fəaliyyəti nəticəsində artıq bütün dünya bilir ki, 1992-ci il fevralın 25-dən 26-na keçən gecə erməni silahlı dəstələri SSRİ dövrün-

mənilərin, onların havadarlarının Azərbaycan xalqına qarşı tətbiq edilən və uzun illərdən bəri planlaşdırılan deportasiya siyasətinin məntiqi nəticəsi idi.

Bağanis Ayrım faciəsi və qurbanları...

Məlumat üçün bildirik ki, 1990-cı il martın 24-də Qazax rayonunun Bağanis Ayrım kəndində ermənilər tərəfindən törədilmiş qırğın nəticəsində kənd sakinləri 1915-ci il təvəllüdlü Əsliyev Dədəkişi Bayram oğlu və onun ailə üzvləri - 1923-cü il təvəllüdlü Əsliyeva Pakizə Qulu qızı, 1959-cu il təvəllüdlü Əsgərova Havaxanım Dədəş qızı, 1963-cü il təvəllüdlü Adıgözəlova Alya Dədəş qızı, 1990-cı ilin fevral ayında anadan olmuş Adıgözəlov Hafiz Ramiz oğlu, onların həmkəndlisi, 1942-ci il təvəllüdlü Məhərrəmov Alməmməd Gülməmməd oğlu və xidməti vəzifəsini həyata keçirən 1965-ci il təvəllüdlü, polis əməkdaşı Məmmədov Məcid Oqtay oğlu odlu silahlarla qətlə yetirilib, Adıgözəlov Mülkədar İsrəfil oğlu və polis əməkdaşı Əhmədov Zirəddin Musa oğlu isə yaralanıb. O cümlədən, ermənilərin hücumu zamanı yeddi nəfər kənd sakini ocağa atılaraq yandırılıb. Əsliyevlər ailəsinin 5 üzvü işgəncələrlə qətlə yetirildikdən sonra üstlərinə benzin tökülərək yandırılıb. Alməmməd Məhərrəmov isə heyətdəki ot tayasına atılaraq diri-diri yandırılıb. Kənddə növbə çəkən milis əməkdaşı Məcid Əhmədov güllələnib, 2 nəfər

və yenicə yaranmış Azərbaycan Ordusunun bir qrup əsgəri tərəfindən təşkil olunmuşdu. Lakin erməni silahlıların istifadəsində hərbi texnika və ağır silahlar olduğundan, geri çəkilməyə məcbur oldular. Ermənilər Kərkicahan camaatını qazsız, susuz, işıqsız qoymuşdular və digər ərazilərlə rabitə yox idi. Nəticədə Kərkicahan sakinlərinin bir çoxu erməni pusqusuna düşüb və işgəncə ilə öldürülüb.

Erməni vəhşiliyinin növbəti qurbanı - Xocalı rayonunun Meşəli kəndi

1991-ci il dekabrın 23-də isə erməni hərbi birləşmələri Xocalı rayonunun Meşəli kəndinə hücum ediblər. Bir neçə saat davam edən atışmadan sonra erməni quldurları kəndə girərək evlərə, tövlələrə, ot tayalarına od vurub, 8-i qadın, 3-ü uşaq olmaqla, 28 nəfəri qətlə yetirib, 14 nəfəri yaralayıblar. Meşəli kəndi həmin gün Şuşa və Xocalıdan köməyə gələn qüvvələr tərəfindən azad edilsə də, bir ay sonra yenidən erməni hərbi birləşmələri tərəfindən işğal edilib və son evdək yandırılıb. İkinci məlumata görə, ermənilər kənd sakinlərinin bir çoxunu, daha dəqiq desək, 12 nəfər qadını, uşaq, qocanı diri-diri yandırılıb.

Qaradağlı faciəsi erməni vəhşiliyinin bariz sübutudur

Qaradağlı qətləmini isə ikinci Xocalı adlandırırlar. Həm də bu, Xocalıya gedən yolun başlanğıcı idi. Belə ki, erməni hərbi birləşmələri

XOCALI SOYQIRIMI
26 FEVRAL 1992

Türk toplumuna nifrət və xəyanət ermənilərin qanına işləyib

Ötən əsrin 90-cı illərində Xocalı ilə yanaşı, Bağanis Ayrım, Kərkicahan, Meşəli, Qaradağlı, Başgüneytəpə, Ağdaban, Ballıqaya və Başlıbeldə mülki azərbaycanlıların kütləvi qırğınlara məruz qalması bunu bir daha təsdiqləyir

də Bakı Dəmir Yolu Vağzalında sənişin qatarının vaqonunun partladılması, 1994-cü ildə Bakı Metropolitenin "20 Yanvar" stansiyasında törədilmiş partlayış, həmçinin uzun illər Qarabağda edilən vəhşiliklər bir daha onu sübuta yetirir ki, Ermənistan hökuməti dinc azərbaycanlı əhəlisinin yaşadığı məntəqələrdə terror aktları təşkil edib, nəticədə minlərlə günahsız insan həlak olub. Bundan başqa, ötən əsrin 90-cı illərində Xocalı soyqırımı kimi dəhşətli cinayətlə yanaşı, Bağanis Ayrım, Kərkicahan, Meşəli, Qaradağlı, Başgüneytəpə, Ağdaban, Ballıqaya və Başlıbeldə mülki azərbaycanlıların kütləvi qırğınlarına məruz qalması da onu təsdiqləyir ki, türk toplumuna nifrət və xəyanət artıq onların bir millət kimi qanına, beyinlərinə işləyib.

Xocalı soyqırımı, həmçinin, Bağanis Ayrım, Kərkicahan, Meşəli, Qaradağlı, Başgüneytəpə, Ağdaban, Ballıqaya və Başlıbeldə

də Xankəndi şəhərində yerləşdirilmiş 366-cı motoatıcı alayının zirehli texnikası və hərbi heyətinin köməkliliyi ilə Xocalı şəhərini zəbt etdilər. Hücumdan əvvəl, fevralın 25-i axşam çağından şəhər toplanan və ağır zirehli texnikadan şiddətli atəşə tutulmağa başlanıb. Nəticədə şəhərdə yanğınlar baş verib və fevralın 26-ı şəhər saat 5 radələrində şəhər tam ələ keçirilib. Şəhəri yerlə yeksan etmiş erməni silahlı dəstələri və motoatıcı alayın hərbiçiləri dinc əhaliyə divan tutdular. Bu qırğının nəticəsində 63-ü uşaq, 106-sı qadın və 70-i qoca olmaqla, ümumilikdə 613 nəfər həlak olub. 8 ailə tamamilə məhv edilib, 25 uşaq hər iki valideynini itirib, 130 uşaq valideynlərindən birini itirib, 487 nəfər yaralanıb. 1275 nəfər əsir götürülüb, 150 nəfər isə itkin düşüb.

Beləliklə, bu gün artıq öz təsdiqini tapıb ki, Xocalı soyqırımı, həmçinin, Bağanis Ayrım, Kərkicahan, Meşəli, Qaradağlı, Başgüneytəpə, Ağdaban, Ballıqaya və Başlıbeldə törədilən qırğınlar er-

isə odlu silahla yaralanıb. Qətlə yetirilənlərin ən yaşlısı Dədəş Əsliyev 75 yaşında, ən kiçiyi isə beşikdə olan 39 günlük Hafiz olub.

Kərkicahan sakinləri də erməni silahlıları tərəfindən işgəncə ilə öldürülüb

Azərbaycanın Xankəndi şəhərinin inzibati ərazi vahidində yerləşən Kərkicahan qəsəbəsi isə 1991-ci il dekabrın 28-də başlayan hücumdan 1 gün sonra erməni terrorçuları tərəfindən işğal edildi. Qeyd edək ki, Kərkicahan və ətraf ərazilər uğrunda gedən döyüşlərdə 34 nəfər şəhid olub, 150 nəfər isə müxtəlif dərəcəli xəsarətlər alıb. Şəhid olanlardan 3-ü qadın, 2-si azyaşlı uşaq olub. Həmin vaxt kəndin müdafiəsi yerli əhali, polis

1992-ci il fevralın 14-də Xankəndidə yerləşən 366-cı motoatıcı alayının hərbi qüvvəsinin və texnikasının köməyi ilə Xocavəndin Qaradağlı kəndinə hücum etdi. Sakinlərin kəndi qəhrəmancasına müdafiə etməsinə baxmayaraq, fevralın 17-də qeyri-bərabər döyüşlərdə Qaradağlı kəndi ermənilər tərəfindən işğal olundu. Əsir götürülən 118 nəfərdən 101-i vəhşicəsinə qətlə yetirildi. Öldürülənlərdən 21 nəfəri ahi və qoca, 10 nəfəri qadın, 8 nəfəri məktəbli idi. Onu da bildirək ki, kənd erməni silahlı qüvvələri tərəfindən işğal olunduqdan sonra yandırılıb, mülki əhali qırğına məruz qalıb. Qətlə yetirilənlərdən 3 kənd sakininin üzərinə dizel yanacağı tökülərək yandırılıb, 2 nəfərin isə başı kəsilib.

(Ardı var)

Valeh TÜRKSÖY

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında çap olunur

Psixologiya və Konsultasiya Mərkəzinin psixoloqu Gülər Məmmədova “Hürriyyət” qəzetinin əməkdaşı ilə söhbətində insan həyatı üçün təhlükəli olan “qorxu” hissi haqda danışdı. Onun sözlərinə görə, qorxuları müxtəlif olur: zərərli və xeyirli:

“Məsələn, xeyirli qorxular insanı düşünməmiş addımlardan çəkindirir və belə olduqda onun sağ qalmasını təmin edir. Doğrudan da məhz qorxu bizə məşinlərin sürətlə şütdüyü prospekti keçməkdən və ya hündür binadan paraşütsüz tullanmaqdan çəkindirir.

Bunun əksi olaraq, zərərli qorxular bizim liftdən istifadə etməyimizə, kinoteatra getməyimizə və ya toyuq ətinə istəhlə yeməyimizə mane olur, çünki əsassız qorxularımız bizim real düşünmək qabiliyyətimizi iflic vəziyyətinə salaraq beynimizdə təsəvvür etdiyimiz dəhşətləri hər dəfə yenidən yaşamağa vadar edir. Əsassız qorxular canımıza o dərəcədə hopur ki, biz hətta baş verməyən hadisəni təsəvvürümüzdə belə canlandırmaqdan çəkinirik. Belə qorxularla hər birimiz mübarizə aparmalı, gücümüz çatdıqda mütəxəssislərə müraciət etməliyik. Seçim hər bir insanın öz əlindədir. Bu artıq təhlükəsizlik psixologiyasına tərəf ilk addımdır.

Təhlükə, fəlakət, böhran kimi anlayışlar gündəlik həyatımızla sıx bağlıdır. Qəzet səhifələrindən, televiziya ekranlarından hər gün yeni-yeni dəhşətli hadisələr, qətlər, fəvqəladə hallar haqqında informasiya alaraq istər-istəməz düşünməli oluruq: bütün bunlar mənə də başıma gələ bilər. Elə ona görə insan özünü faciələrlə dolu bir dünyada təsəvvür edir. Ona elə gəlir ki, təhlükə onu hər yerdə-evdə, mağazada, teatrda, evinin girişində və ictimai nəqliyyatda addım-addım izləyir. Sanki insan üçün özünü rahat və təhlükəsiz hiss edə biləcək bir yer tapılmaz ki, tapılmaz. Bunun nəticəsi kimi yuxusuzluq, iştahsızlıq, mədə xəstəlikləri, təzyiq, digər nasazlıqlar baş qaldırır, insan özünü çox narahat hiss edir. Bizi əhatə edən təhlükələr haqda düşünməyə bilmədiyimiz halda, psixoloji cəhətdən çox yoruluruq, daim qorxu içərisində yaşamalı oluruq, qorxu-hürkələr-

yanması özünəzülüm vermək və s. deməkdir. Küsməyi tez-tez sevən insanlar, həddindən çox həyatı tələbatları olan insanlardır. Onların istək və arzuları və xəyalən qurduqları yaşantıları doğrulmadıqca bu cür xislətli insanlar küsməyi üstün tuturlar. Küsmək prosesinə müxtəlif prizmadan (insan temperamentinin, xislətinin fərqli quruluşundan, cinslərarası münasibətlərdən dünya-görüşünün dar, əsəbi səbirsiz olmasından) yanaşmaq olar. Bəzən bunun kökü uşaqlıqdan qaynaqlanır. Hələ uşaqlıqdan yaxınları onun əleyhinə çıxar və hər yanlış davranışında küskünlük nümayiş etdirir, inci-

Qorxunun insan həyatına təsiri

Və yaxud qorxu insanda hansı xəstəliklər törədə bilər...

“...Yuxuda yaranan bu qorxu hissi hətta insanı iflicdə edə bilər. Tək iflic yox, bəzi ürək xəstəliklərinin də yaranmasına səbəbdir. Yuxuda olan zaman bədən özünü ələ ala bilmir və tam şəkildə özünü o qorxu hissəsinə təhvil verir. Elə insanlar var ki, gecə yatır, səhər ayılmaz. Bunun səbəbi bir çox xəstəliklər, həm də yuxuda olan zaman yaşanan qorxu hissi də ola bilər”

dən universal xilas vasitələri, hər hansı düşə biləcəyimiz vəziyyətlərə dair dəyərli məsləhət axtarır, onları tapa bilmədikdə sanki qapalı bir daireyə düşür, problemlərimizi dərinləşdiririk”.

Gülər Məmmədova deyir ki, gecə yuxuda olarkəndə qorxulu yuxu və yaxudda kabus görən insanların sinir fəaliyyətlərində anormallıqlar olması çox yayğındır: “Məsələn, beynin bir bölgəsi olan amigdala (qorxu və öyrənməni idarə edən) mütəmadi olaraq kabuslar görən travmasonrası stress pozqluğu olan xəstələrdə həddindən artıq aktiv olarkən beynin Paralimbik sistem kimi hiss mərkəzini idarə edən hissələri tez-tez kabus görən insanlarda aktivdir. Yuxuda yaranan bu qorxu hissi hətta insanı iflicdə edə bilər. Tək iflic yox, bəzi ürək xəstəliklərinin də yaranmasına səbəbdir. Yuxuda olan zaman bədən özünü ələ ala

bilmir və tam şəkildə özünü o qorxu hissəsinə təhvil verir. Elə insanlar var ki, gecə yatır, səhər ayılmaz. Bunun səbəbi bir çox xəstəliklər ola bilər, amma məhz elə yuxuda olan zaman qorxu hissi də ola bilər”.

Psixoloq hesab edir ki, insanlar həmçinin tək qalmaqdan qorxduqları üçün daim birgə yaşamı üstün tuturlar: “Dost olurlar, ailə qururlar, qohum olurlar, övladları olur, münasibətlər yaradırlar, sevib-sevilib, ayrılıb, üzülüb, barışıb sevinirlər.

Bəs insanlar bir-birindən niyə küsürlər? Küsmək nədir? Niyə bu çətin həyatda elə tək qalmamaqları ilə mübarizə aparmaq üçün sevdiklərini və özlərini üzlürlər? Niyə insanlar rahat yaşamını təmin edərək başqalarını olduğu kimi qəbul edib, dəyişdirməyə deyil, öz keyfiyyətləri ilə yaşlanmağa imkan vermirlər? Nə üçün elə

hər kəs özünə yaxşı olanı gözləyir, umur və alınmayanda üzülür, sarsılır və küsür. Bu açıqlı prosesdə əvvəllər çörək kəsdiyi, öpüb-qucaqlaşdığı, deyib-güldüyü, sevincini, kədərini bölüşdüyü və s. yaxını ilə əlaqələri kəsir, ondan uzaq gəzir, “görmək belə istəmir”, onu da, özünü də üzür, o olan yerdən uzaqlaşır, hətta öz yaxınlarını küsüb incidikləri ilə ünsiyyətinə qısqanır”.

Psixoloq bu fikirdədir ki, tez-tez küsən insanlar həddindən çox həyatı tələbatları olanlardır:

“Küsmək - insanın daxilində yaratdığı obrazlı aləm modelinin çalarları ilə realıqda yaşananlar arasında ahəngin pozulması - özünəhərmətin həddindən çox kənardan gözləntisi və neqativ düşüncələrin

yirlər. Belə durumlar əhatəsinə böyüyüb tərbiyə alan kəsər yaşlandıqca müstəqil düşünməyi üstün tutan, heç kimə ağzı açmaq istəməyən, xahişdən uzaq olan, bəzi davranışda qaba reaksiya verən tez-tez küsməyi sevən olurlar. Aşırı halda küsən insanlarda infantilizm (uşağa bənzər) və eqoizm müşahidə olunur. Bir qisim insanlar da küsərək qarşısında kının üzülməsindən həzz alar, barışmaq üçün nazlanıb “daha dəyərli olmalarını sübut etmək üçün” bu silahdan da istifadə edərlər. Bir mahnıda deyildiyi kimi “küsüb-barışmağın öz ləzzəti var”. Bəli küsüb-barışmağın da öz ləzzəti var, yalnız onu bacarmaq gərəkdir”.

Hazırladı:
Jalə FAMILQIZI

B arəsində yazdıqlarım poeziyaya təsadüfən gəlməmişlər, bu şairlər bir zaman yaşamışlar, bu sətirlərin müəllifi ilə dostluq - yoldaşlıq etmişlər, şeirlərini öz dillərindən eşitmişəm, kitablarını avtoqraf kimi mənə bağışlamışlar. Onlar istedadlı idilər, lakin ömürləri vəfa etmədi, haqq dünyasına qovuşdular. Allahdan rəhmət diləyirəm. "Yaradıcılıq məsələləri"ni yazarkən məhz onların ölməz misralarını bir daha xatırladım.

İnsan yaradıcılığa birdən - birə gəlib çıxmır. Uzun müddətli hissi və zehni proseslərdən sonra onda (yaradıcı şəxsdə) müəyyən poetik fikir yaranır, bu, heç də bünövrəsiz, əsassız olmur. Beyində "ilişib qalan", yaxud cəlilanan bədii informasiyalar misraya, şeirə çevrilir. Göründüyü kimi, fikir (ideya) şüurun yaradıcı təbiətindən irəli gəlir. Fikir sonuncu mərhələ deyil. Fikrin özü başqa bir fikirdən yox şüurumuzun motivləşdirdiyi vəziyyətdən yaranır. Bu da bizim arzu və ehtiyacımızı əhatə edir ki, fikir həyacan və iradi meyldən ibarətdir.

Belə bir cəhət yaradıcılıq işi üçün ilkin fazadır. Şairi hansısa qeyri - adi qüvvə axtarışa çağırır və özünü oda-közə atır. Lakin yaranmış fikir hələ ölüdür, cansızdır. Ona görə ki yaradıcılıq fantaziyası şimşək kimi təxəyyüldə çaxmalındır. Həqiqətdir ki, adi həyat müşahidəsi olan şəxsin fantaziyasında müəyyən mövzular yaranır, ona elə gəlir otursa qələmə ala bilər. Məhz bu nikbin inam - otura bilmək həvəsi motivləşmir və yaradıcılıq üçün nə sə mühüm təkanın yoxluğunun acı təəssüfünü duyur. Fantaziyanın iti və parıltılı gücü sənətkarın "əlin-dən" tutur şəraitdən, mühitdən asılı olmayaraq ondan "boşalma" istəyir.

Fantaziya ilə emosional fikrin əlaqəli fəaliyyətində tərənnüm obyektini dayandır. Poeziyada predmet - obyekt ümididir. Şairin təxəyyülündə (fantaziyasında) predmetsiz mövzu yoxdur. mücərrəd obyektlər də predmetdir. Lakin məsələ şairin tərənnüm obyektinə çevirdiyi predmetin (mövzunun) poetikləşdirilməsidir. Burada iki cəhət özünü göstərir: ənənəvi və fərdi poetik yanaşma. Birinci halda şair sadəcə tərənnüm yolu ilə gedir. Təəssüfatlarını - bədii faktları şeirin ölçüsünə, vəzninə tabe edir. Belə hal ən çox zahirən gözəgəlimli predmetlərin (deyək ki, gül - çiçək, dəniz, çay və s.) tərənnümündə nəzərə çarpır. Bəzən təbiətdən yazanlar tərənnüm olunan obyekt, yaxud predmeti əyani-ləşdirmə yolu ilə gedirlər, oxucunun qəlbi "heyrət və məftunluq hissilə" (Belinski) dolmur. Təbiidir ki, belə səpkili şeirlərdə poetik tutum çatışmır, yaddaşlardan tez silinir.

İkinci halda şair təxəyyülü predmetin mahiyyətinə nüfuz edir və şair öz "Mənin"də bəşirir, oxucunun malı edir. Şair Ənvər Rzanın "Maqnit" şeirini nümunə gətirmək istəyirəm. Maqnitin fiziki xüsusiyyəti: mənfə və müsbət qütbləri eyni yüklü olanda bir-birini rədd edir, əks halda çəkir. Maraqlıdır, məhz bu fiziki qanunauyğunluq şairdə poetik fikir yaratmağa əsas vermişdir. Şair belə bir analogiya aparmışdır: Bəs insan xarakteri necə? Əgər bu xarakterlər "eyni qütblüdürsə" niyə bir-bi-

Allahverdi Eminov

Poetik fikir meydanında söz

Həyatda ən böyük cəza unudulmaqdır
Hegel

rini təkzib etsin?! Xarakterlərin duyumu insanın ünsiyyətini daha da yaxınlaşdırır. Bu cür psixoloji hal poetik fikir üçün şairə bədii impuls vermişdir:

**Bir maqnitdə iki aləm -
Mənfə, müsbət.
Uclarında ikilidir
Münasibət...
Eyni qütblər yaxın durmur
Cəzb eləyir öz əksini.
Düşünürəm dərin-dərin
Mən bu sirri tapım deyə,
İtləsin bir-birini
Eyni qütblər axı niyə?..**

Şairin yaradıcı aləmini - təxəyyülünü akkumlyatora bənzətmək olar. Bu dünya sanki güclü maqnit yüklərlə - bədii informasiyalarla doludur və ətrafındakı hadisələri, faktları özünə çəkir, bədii informasiya şəklində akkumlyatorun içərisinə doldurur. Bu prosesdə yaşanmış hadisə ilə güclü təmasda poetik birləşməsində fikirlər, bədii obrazlar yaranır. Qalır onları şeirə gətirmək - poetikləşdirmək mərhələsi. Burada şairə ilham güclü fantaziya gərəkdir - sənət nümunəsi yaranır.

Poetik əsərlərin zəif və güclü olması məhz bu "körpüdə" asılıdır. Bu yaradıcılıq potensialını raketin Orbitə çıxarılması ilə müqayisə edə bilərik. Raketin Orbitə qaldırmaq üçün güclü potensial təkan - enerji lazımdır. Əgər bu zəifdirsə, yerin cazibə qüvvəsi raketin özünə çəkəcəkdir. Poetik fikir şeirin yazılma poetikasının (misraları qafiyələndirmək, bölgünü nəzərə almaq və s.) üstələməlidir, əks halda oxuduğumuz parçanın şeir olduğuna şübhə etmərik, amma itirdiyimiz vaxta heyifsilənərik. Məhz belə bir yanaşma meyarında şairin yaratmaq şücaəti önündə qalır, onu yenilməz bədii pafos yazmağa çağırır. Və həm də tapılmış poetik fikri şeirin predmetinə çevirmək vəzifəsi hələ şeiri həsilə gətirmək deyil. Mən V.Q.Belinski-nin sözlərini xatırlamağı lazım bilirəm, yazırdı ki, iş təkə bir fikri tapıb onu uydurulmuş formaya salmaqdan ibarət olsaydı şair olmaq çox asan olmazdı və hər kəs ehtiyac, fayda, yaxud həvəs üzündən şair ola bilməzdimi?!

İstedadlı şair Eldar Nəsinlinin poetik aləmində yaz havasının işığı, sükuta bələnmiş cansızları oyatmaq ehtirası adi seyrçiliyə tabe olma-mışdır. Yaz havası şairin təxəyyülündə adi predmetləri obrazlara çevirmək ehtirası doğurmuş və yeni fi-

kir biçimli misralara çevrilmişdir. "Yaz havası" şeirindən bəzi misralara diqqət yetirək:

**...Elə sədə qopar yaz
havasından...
Lalələr Kərəmtək alov geyinər.**

**Eləcə də:
Arzumu güllərin şirəsi kimi
Arlar daşıyar pətkəllərinə.**

**Yaxud:
Aldanmış qadın tək
ağlar külləklər
Gəlib pəncərəmdə
ovunub mənim.**

Yaradıcı beynin mexanizmi müəyyən qanunauyğunluğa malikdir. Poetik fikir və fantaziya yaradıcılığı işində beynin fəaliyyətindən asılıdır. Beynin vahid əlaqəli sistem kimi, onda mövcud olan bəzi psixi dəyişiklik yaradıcılıq səviyyəsinə müsbət təsirini göstərir. Əgər fikir aktında beynin fəaliyyət funksiyası məntiqi əməliyyata meyillidirsə şair predmet və hadisələrin inkişaf dialektikasında, mahiyyətində, həttə zahiri görkəmində elmlik axtarır, müəyyən mənada poetik axardan çıxırsa, intellektual şeir yaranır. Mövzu tapılır: bədii fikir də var. Bəs necə yazmalı?

Mətləbdən uzaqlaşmayaq. "İntellektual şeir" anlayışını bu yönündən mütləq qəbul etmək düzgün deyil. Rəsul Rza belə şeirlərlə bərabər istənilən sayda lirik, "birbaşa dərk olunan" şeirlər qələmə almışdır. Məsələ şairin məhz tapdığı mövzunu, fikri poetik istedadın hansı prizmasından keçirməsidir. Təbiidir ki, universal və tək-tək şeylərə, anlayışlara münasibət bu prosesdə haçalanır. Bu səpkili şeirlər assosiativ təxəyyülün məhsuludur. Şair fikrini çox vaxt fiziki proseslərin axarının müşayiətilə verir. Və bu, obrazilarda əks-sədasını tapır. Rəsul Rzada belə bir poetik nümunə var.

**Yağış mənimlə gedir,
Yumru, uzunsov damcılarla.
Qonub qatar pəncərəsinə
qulaq asaram qatar təkəllərinin
yeknəsək səsinə,
Arxada qalır taqılıtlar.
Sanki ömür damcı-damcı düşür
qayıtmazlığa.
Günlər gedir
Çoxluqdan azlığa.**

Rəsul Rza ənənələrindən bəhrələnən Abbas Abdulla, İsa İsmayilzadə, Ələkbər Salahzadə, Tofiq Abdin yaradıcılığında poetik fikrin sə-

best deyim tərzinə rast gəlirik. Və bu şeirlərdə tərənnüm obyektləri assosiativ hissin bədii həllindən qidalanır, heç bir mücərrədlik, "başadüşməzlik" yaratmır. Mən fikrimi şair Abbas Abdullanın bir şeir ilə bağlamaq istəyirəm:

**1979-un martında
Kiyevdə, Kiyev otelində
təzəcə bismiş çörək
qoxuyurdu dünya.
Lüks otağımın eyvanında
General Vatutinlə
salamlaşdım,
içim od tutdu, yandı.
Dünyanın təzə bitmiş
çörək qoxusunu
qoruya bilsəydik, dedim...**

onun dayaq parametri olmalıdır. Əlbəttə, burada bir məsələni qeyd edək ki, bəzən şeirdə dayaq parametri - kulminasiya nöqtəsi - bir bənddə, yaxud bir beytdə verilir.

Təbriz həsrəti şairin ürəyini dəlib keçir, misraların saçdığı alova bələnib közərir. Amma yanib tükənmir. Bu həsrət hər bir şair üçün fərdi istedadına müvafiq müxtəlif tərənnüm obyektini tapır. Fikrin çalarlarında mövzunu poetik səviyyəyə qaldırır. Ağamalı Sadiq dörd misralıq şeirində uşaq məzarını şeirin obyektini seçməklə dünyadan köçən körpələrimizi Vətənin bir parçasını görmədən, bu torpaqda dünyaya göz açan qardaş - bacılarının səsi-

Şeirin yüksək poetik səviyyədə yazılması üçün şair intuitiv duyumla onun məxrəcini tapmalıdır. Necə ki riyaziyyatda belə bir qanunauyğunluq mövcuddur: kəsrin kəsə bölünməsinə ümumi məxrəci tapmaq əsasdır. Şeirdə də tərənnüm obyektini poetik yüksəkliyə qaldırmaqda dediyimiz kimi, onun vahid həlli nöqtəsi - ümumi məxrəci olmalıdır. Şair Nüsrət Kəsəmənlili "Avtoportret" şeirinin mərkəzinə özünün zahiri və daxili fərdi cizgilərini qoymamışdır (adətən, incəsənət əsərlərində müəllif özünün portretini cızır). Əgər belə olsaydı şeir şübhəsiz, utilitar səciyyə daşıyardı. N.kəsəmənlili mövzunun ekvatoruna həmyaşıdlarının keçdiyi mənəvi - psixoloji yolun və sosial həyatın epizodik şəklində olsa da işığını gətirmişdir. "Sevinc yarıtox gəlib, yarıac köçübür", "Ömür udmaq istədim, günlərimi udurdum", "İsti söz arxasında ürəyi soyuq gördüm" və s. dolu misralar - meridianlar şeirin ekvatorunda birləşir. Vaxtsız dünyasını dəyişən Vaqif Hüseynov həyatın qəribəliklərini: gözənilməz olaylarını, ziddiyyətlərini qələmə almışdır. O, Lənkəran ədəbi mühitində formalaşmışdır. Xatırlayıram Vaqif Hüseynov dərnekədə bir neçə şeir oxudu, sonuncusu "Şeirəm" adlanırdı, özünəməxsus çılğınluqla şeiri tamaşaçılara çatdırdı. Şeirdə şairin həsrəti, şeirin uzunömürlü olacağı nigrançılığı vardı

**Hər kəlməm od olub
qopsun ürəkəndən,
Dönsün bir alovlu
ocağa şeirim.
Gözəl günlər gəlir,
xoş günlər gəlir,
Görən qalacağımı o
çağa şeirim.**

- 0 -

**İlham, cövlan eylə, meydanımı
dardır?
Bilirəm, sözün də inadı vardır.
Fikrin, düşüncənin qanadı
vardır,
Qoy pərvaz eyləsin uzağa
şeirim...**

- 0 -

**Könül, qoy çıxmasın
heç vaxt yadından,
ölməyən söz yarat sən
zaman - zaman.
Min yara olsa da hər
qanadından
İstəmərim düşməsin
ayağa şeirim.**

Şeirdə yüksək pafos şairin hisslərini əyaniləşdirir. Şeirdə konkret və dəqiqlik meyarına sığınmışdır. Ona görə ki, şeirin zənginliyi üçün

ni eşitmədən, onların xoşbəxt günlərini görmədən öldüklerini poetikləşdirmişdir. Əlbəttə, nikbin hissin işığında:

**Məzarı bir az geniş qaz, məzarçı,
Bu mənim bələmdir, boyuna
baxma.
Geniş qaz ki, bu çiçək
məzardan göyərər
Üzü Təbrizə sarı çevriləcək.**

Oxucular şair və alim Əli Səleddini xatırlamaya bilməzlər. Ötən əsrin altmışıncı illərində poeziyaya gələn şair "Təlatüm" ilk şeirlər kitabını nəşr etdirdi və poeziyaya təsadüfən gəlmədiyini diqqət etdi. Onun şeirlərində poetik fikir sadə deyim tərzində bütləvləşir. "Bakı" və "Xəzər" şeiri bu baxımdan maraqlıdır..

**Gör necə də qucaqlayıb
Bakı gözəl Xəzərimi?!
Gecə - gündüz oxşayıbdır
Burdə mənim nəzərimi!
Axşam dəniz, göz qarası.
Dəniz parlaq bəbək olur.
Bayramlarda Bakı çəməni -
Xəzər dumağ çiçək olur!**

Əli Səleddinin bir bəndlik şeiri də fikrin gerçək ifadəsidir:

**Sən məni birçə yol səsləməsən də,
Səni ömrüm boyu səsləyəcəyəm!
Sən məni birçə an gözəlmədən də,
Səni ömrüm boyu gözələyəcəyəm!**

Poeziya digər yaradıcılıq növlərindən bir də ciddiliyi ilə fərqlənir, şair mövzuların tapılmasına aludə olmaqdan daha çox poetik fikrin deyiminə, obrazların təzəliyinə çalışır. Onun üçün xaoslu aləmin çalarlarında bir kövrəklik, paklıq yaşayır, çox şeyi görür və duyur, amma şeirin predmetinə çevirməyə cəsarət etmir. Çünki görmək və duymaq hələ azdır. Şair "Mənin"də yaşatmaq gərəkdir.

Xalq şairi Rəsul Rzanın fikri yerinə düşər: "Şeir yalnız vəzn ölçüsündən, cümlənin ahəngindən, qafiyənin musiqisindən, bənzətmələr, mübaligələr, təzadlar, eyhamlar və sairədən ibarət deyil. O fikir, məna, fikrin poetikliyini, orijinallığını tələb edir.

Şeir poetik kombinasiyaların qurulması, ölçü, vəzn biçimindən, deyimdən ibarət də deyil. O, şairin bəlkə də özünə məlum olmayan qeyri-adi qüvvəsidir, təkanıdır. Əgər bu yoxdursa, tükənibse nəyə lazımdır şeir meydanına atılmaq?! O adam şeir yazmalıdır masa arxasında oturmamış dahi hind yazıçısı R.Taqorun sözlərini xəyalına gətirir: "Ey ürək fikirlər menden qorxmayın, mən şairəm!"

Uzun və mənalı bir yaradıcılıq yolu keçmiş, həyatının əlli ilini milli teatr sənətimizin inkişafı və təşəkkülünə həsr etmiş və səhnəmizdə bir-birindən fərqli, unudulmaz obraz və xarakterlər yaratmış sənət ustası və aktrisalarımızdan biri də Respublikanın Xalq Artisti Ella Yaqubovadır.

Keşməkeşli həyat və yaradıcılıq yolu keçmiş ilk peşəkar Azərbaycan aktrisası Göyərçin xanım başda olmaqla, daha sonralar Fatma xanım Muxtarova, Yeva Olenskaya, Əzizə Məmmədova, Şövkət Məmmədova, Sona Hacıyeva, Mərzipe Davudova, Fatma Qədri, Barat Şekinskaya, Hökümə Qurbanova, Leyla Bədribəyli, Mirvari Novruzova, Məhluqə Sadiqova, Sofiya Bəsirzadə, Nəsimə Zeynalova, Ətəpə Əliyeva, Zəroş Həmzəyeva, Rəmziyyə Veqsəlova, Sədaye Mustafayeva və s. kimi görkəmli sənət və səhnə ustalarının yaradıcılıq ənənələrindən bəhrələnən və bu aktrisaların etik, estetik prinsiplərini davam etdirən Ella Yaqubova öz şəxsi həyat və yaradıcılığında bir sıra çətinliklərə məruz qalsa da, bu problemlərə sinə gərəkək xoşbəxt səhnə taleyinə malik olan bir sənətkar kimi yetişmişdir.

Onun milli teatr səhnəmizdə canlandırdığı sayı üç yüzü aşmış obraz və xarakterləri mədəni, ictimai həyatımızda hər zaman ciddi bir hadisəyə çevrilmiş, oynamış olduğu pyeslərin tamaşası və bu tamaşalarda ifa etdiyi rollar uzun müddət teatrın repertuarında qalmış, teatr camiasının diqqətini cəlb etmiş, tamaşaçıların və teatrsevərlərin yaddaş salnaməsində dərinləşən - dərinləşən buraxmışdır.

E.Yaqubova öz yaradıcılığını müasir heyatla, yeni cəmiyyət quran insanlarla sıx bağlamış, səhnədə müasir insanların obrazlarını yaratmağa ciddi həvəs göstərmişdir. Onun bir çox sənətkarlıq qələbələri məhz həm klassik, həm də çağdaş pyeslərin səhnə təcəssümü ilə əlaqədardır.

Məlum həqiqətdir ki, artist həyata fəal münasibət bəsləməklə onun inkişafına bilavasitə, kömək etmək istəyir. O, istər klassik, istərsə də müasir pyeslərin tamaşalarında oynadığı hər bir rolda həyat hadisələrinə öz vətəndaşlıq münasibətini, məhəbbət və nifrətini aydın şəkildə təzahür etdirir. Onun qəhrəmanları həmişə ideal adam olmur, bəziləri həyatın çətin yollarında səhv edir və büdrəyir; lakin bu qəhrəmanlar öz təmiz və pak mənafeyyətləri ilə hər cür çətinliklərə, məhrumiyyətlərə dözürlü, tab gətirir və qalib gəlirlər.

Görkəmli sənət xadimləri bir qayda olaraq öz qəhrəmanlarını həmişə hərəkətdə, inkişafda verməklə demək istəyirlər ki, dünyanı dəyişdirməyə qadir olan insanlar, eyni zamanda öz mənafeyyətlərini də təkmilləşdirir və gözəlləşdirirlər. Bu mənada Ella xanım Yaqubovanın müxtəlif illərdə səhnəmizdə ehtiraslı bir üreklə yaratdığı Səma Ana, Almaz, Sara, Maral xanım, Mariya Antonovna, Melita, İnessa, Pəri xanım və s. kimi obrazların hər biri ayrı-ayrılıqda incə sənətkar zövqü ilə işlənmiş, aktrisanın füsunkar səhnə məlahətinə malik olduğunu bir daha sübuta yetirmişdir. Oynadığı hər bir tamaşada bir aktrisa kimi həyata nəqliy nəzərlərlə baxdığına, yaradıcılığı ilə dövrümüzün nəbzini duyduğuna, ona tapşırılan rolların öhdəsindən məharətlə gəldiyinə görə E.Yaqubovanın oynadığı rollar hər zaman öz dərin fəlsəfi məz-

Əyalətdə teatrımızı yaşadan sənətkar!

munu, maraqlı ifa tərz, yüksək peşəkarlıq keyfiyyətləri ilə teatrsevərlərin diqqət mərkəzindən yayınmamışdır. Ona tapşırılan rollar üzərində ürəkdan işləmək, yaratdığı obrazlara canı-dildən bağlı olmaq, onlarla daxilən və mənən yaşamaq Ella xanımın rəngarəng sənət palitrasında özünəməxsus çalarları ilə fərqlənən başlıca xüsusiyyətlərdir.

Ella Yaqubova həm faciə, həm dram, həm də komediya janrında yazılmış olan pyeslərin tamaşalarında oynadığı rollara və personajlara böyük sənətkar tələbkarlığı kriteriyaları ilə yanaşmışdır. Onun indiyə qədər oynamış olduğu tamaşa və rolları üç qismə bölmək mümkündür.

1. İşıqlı, incə yumurta, bəzən kəskin satıra ilə dolu olan komik tamaşalar: "Nənələr əre gedir" (Müəllif Pərvin, quruluşçu rejissor, Azərb. Əməkdar İncəsənət Xadimi Bəhram Osmanov) tamaşasında ifa etdiyi qulağı ağır eşidən, az danışan, keçmiş macərə dolu həyatının həsrətini çəkib, onun nostalgiyası ilə yaşayan, amma son dərəcə plastik və çevik olan Məsi arvad; Mirzə Fətəli Axundovun "Sərgüzəşt-vəzir- xanı Lənkəran" (quruluşçu rejissor, Respublikanın əməkdar artisti Xəzər Gəncəli) tamaşasındakı tədbirli, hiyləgər, zəki, mövcud olan hər bir çətin və çıxılmaz vəziyyətdən ustalıqla baş çıxaran, öz əməli ilə şeytana pəpis tikən təcrübəli Pəri xanım; görkəmli ukrayna yazarı N.V.Qoqolun "Müfəttiş" əsərindəki naz-nemət içərisində böyümüş başıboş, bayağı, səfeh Mariya Antonovna (quruluşçu rejissor, Respublikanın Xalq artisti Zülfüqar Abbasov) tamaşa və rolları bu qəbildəndir.

2. Qadın və cəmiyyət, məhəbbət və xəyanət, azadlıq və mübarizə problemlərini həll edən tamaşalarda:

Cəfər Cəbbarlının "Almaz"ında Almaz, "Solğun çiçəklər"ində Sara, "Yaşar"ında Tanya, Süleyman Sani Axundovun "Bir eşqin nəticəsi"ndə Maral xanım, M.F. Axundovun "Hacı Qara"sında Sona xanım, Nazim Hikmətin "Bayramın birinci günü" tamaşasında Fəxründə, qırğız yazarı Mar Bəyçiyevin "Duel" əsərində Nazlı, İlyas Əfəndiyevin "Məhv olmuş gündəliklər" pyesində Anjel, Mehdi Hüseynin "Cavanşir"ində Reyhan, bra-

ziliyalı yazarı Gilyermo Fiqeyredonun "Ezop"unda Melita;

3. Öz miqyası və emosionallığı ilə tamaşaçıları düşündürən faciə və dramalarda:

Hüseyn Cavidin "Ana"pyesindəki Səma Ana, Cəfər Cəbbarlının "Aydın" əsərində Gültəkin, Süleyman Sani Axundovun "Eşq və intiqam" faciəsində Həcər xanım bu qəbildən olan obrazlar silsiləsinə daxildir.

Xüsusilə, H.Cavidin "Ana" tamaşasında aktrisanın oynamış olduğu Səma obrazı onun yaradıcılığında özünəməxsus bir yer tutur.

Bəşəriyyətin ziddiyyətli, mürəkkəb həyat yolundan əzəli müqəddəs, pak əməllərin, vicdan saflığının ümde xüsusiyyətlərini bir obrazın simasında cəmləşdirməyə çalışan aktrisa oynadığı bu rolda ideal ana - qadın obrazı yaratmağa təşəbbüs göstərmiş və buna müvəffəq olmuşdur.

E.Yaqubovanın ifasında ideal ana-qadın obrazı Səma Ana Dağıstan elində bir kənddə yaşayan çərkəz qadınıdır. Bu tamaşada obrazların simasında insanlar iki qismə bölünür. Birinci cəbhədə saf üreklilər, pak əməllilər, insanlıq şərəfini, ləyaqətini uca tutan mərdanə adamlar, o biri cəbhədə isə nəfəsin əsiri olan, öz mənafeyi və şöhrəti üçün hər dəqiqə xəyanət və cinayət törətməyə hazır olan adamlar dayanmaqdadır. İki cür mənafeyyətin, əxlaqın qarşılaşdığı, mübarizə apardığı və faciələrə, göz yaşlarına gətirib çıxaran böhranlı anlarda belə E. Yaqubovanın ifa etdiyi Səmanın ana qururu, qadın ləyaqəti sarsılmaz. E.Yaqubova-Səma bütün cəhətlərlə, məhrumiyyətlərə dözürlü, lakin insanlıq, mərdanəlik şərəfini uca tutur. Aktrisanın ifasında elin, ata-babaların əzəli adətləri ilə tərbiyə almış adicə bir kəndli qadını olan Səmanın uzaqlarda olan yeganə oğlu Qanpoladın intizarla yolunu gözlədiyini görürük. Lakin Qanpoladın gəlmək xəbərini eşidən dəliqanlı və əsil nəcəbəti ilə lovğalanan Orxan İsmətə nail olmaq üçün onun nişanlısını xəyanətlə aradan götürmək istəyir. Qanpolad yolda qarşısını kəsmiş qanlısından intiqam alıb, iki nəfəri öldürsə də, özü də Orxanın təhrik etdiyi Murad tərəfindən vurulur.

E. Yaqubova ana obrazını tamamlamaq, ona məxsus əsas mə-

nəvi keyfiyyətləri açmaq üçün ədibin pyesdə göstərdiyi kulminasiya anından bacarıqla istifadə edir. Qatil Murad təqib və intiqamdan yaxa qurtarmaq üçün bilmədən anadan - Səmadan sığınacaq istəyir. Murada sığınacaq verən, onu təqiblərdən qoruyan E. Yaqubova - Səma, oğlunun qatili olduğunu bildikdə belə onu əfv edir. Yeganə oğlu öldürülmüş, ümidləri puça çıxmış, ananı övladının cənazəsi üstündə qatili əfv etməyə sövq edən nədir sualına Ella Yaqubova öz ifası ilə belə cavab verir: Aman istəyəni, qəribi, canı olsa belə xalq heç vaxt naümid qoymamışdır. Ella Yaqubova öz ifası ilə bir daha bəyan etməyi çalışır ki, insanları nəfsə qul edən, bir-birinin qatiline çevirən, cinayətlərə sövq edən yalnız mühit, onların mövcud olduqları şəraitdir.

E.Yaqubova qəhrəmanının hiss və həyəcanlarını, düşüncə və duyğularını sünilikdən uzaq olan səmimi

böyüklərlə təbənnüm edir və canlandırmaya çalışır.

Təsədüfi deyildir ki, Respublikanın Xalq artisti, rejissor Firudin Məhərrəmovun quruluş verdiyi bu tamaşada yaratmış olduğu Ana obrazına görə Ella Yaqubova Azərbaycan Teatr Xadimləri İttifaqının təsis etdiyi "Qızıl Dərviş" mükafatına layiq görülmüşdür.

Qısa bir müddət Gəncə Teatrında işləyən, 1969-cu ildən bu yana yaradıcılıq fəaliyyətini birdəfəlik Mingəçevir Dövlət Dram Teatrı ilə bağlayan sənətkar ilk əsas rolunu da həmin il məhz bu səhnədə oynamış, C.Cəbbarlının "Almaz" tamaşasında Almaz rolu ilə ilk yaradıcılıq imtahanını uğurla vermişdir.

Həsən Ağayev, Məmməd Burçəliyev, Nəsir Sadiqzadə, Yusif Bağirov, Vəqif Şərifov, İldırım Cəbbar, Zülfüqar Abbasov kimi istedadlı rejissorlarla çalışaraq onların sənət məktəbində yetişən Ella Yaqubova bütün rollar üzərində yaradıcılıq işi apararkən tamaşadan - tamaşaya kamil, bitkin ifadə vasitələrinə malik xarakterik cizgilər tapmış, özünün yaradıcılıq məqsədlərini obrazlı və klassik şəkildə həll etmiş, incə qrafik xətlərlə oynadığı personajların psixoloji partiturasını yarıda bilməmişdir.

Ella xanım özündə ən yüksək ulvi hissləri birləşdirən bir insandır. Dostları, yaxınları, xüsusilə teatrda çalışan digər gənc həmkarlarıyla rəftarında son dərəcə mehriban və qayğıkeş bir sənətkardır. O, bir qayda olaraq hal-hazırda çalışdığı Mingəçevir Dövlət Dram Teatrında yaşca özündən kiçik aktyorlara, xüsusilə də gənc nəslə onların sənətkar kimi yetişib formalaşmasında öz köməyini əsirgəmir, zəngin yaradıcılıq imkanlarının sirlərini vaxtaşırı gənclərə təlim etməyi vacib bilir, teatrın nəzdində yaranmış "Ümid" studiyasına rəhbərlik edərək titrək addımlar atıb səhnəyə yeni qədəm qoymuş gənclərin qayğısına qalır, öz məsləhət və tövsiyələri ilə onları doğru yaradıcılıq istiqamətinə kökləyir, yeri gəldikcə onlara hətta maddi və mənəvi dəstək olur.

Əyalətdə milli teatrımızın başını uca tutan, onun hər vaxt yaşaması uğrunda mücadilə edən və bu səhnədə 300-dən artıq rol yaranan Ella

Yaqubovanın oynadığı portretlər qələbəyəsi heç vaxt unudulmayacaqdır. İstər Gəncə, istər Ağdam, istərsə Mingəçevir teatrlarının səhnəsində yaratdığı obraz və xarakterlər Ella xanıma əsil sənət şöhrəti gətirmişdir. Təsədüfi deyildir ki, o hələ 2008 və 2017-ci illərdə Prezident mükafatı, 2009-cu ildə Respublikanın Əməkdar Artisti fəxri adına, 2013-cü ildə "Tərəqqi" medalına, nəhayət 2018-ci ildə isə Respublikanın Xalq Artisti fəxri adına layiq görülmüşdür.

Ella xanım rollarını obyektiv və şüurlu surətdə yaşayan və yaranan bir səhnə ustasıdır. O, öz həyatının hər anında hansı rol daha yaxşı oynaya biləcək zərurətini doğru duyur və biz tamaşaçıları onun indiyə qədər ifa etdiyi obrazlara nəzər yetirdikdə onun yaradıcılığından leymotiv kimi keçən, özünə xas olan yaradıcılıq qayesinə rast gəlirik. Aktrisanın yaratdığı bütün obrazlarda insana qarşı böyük məhəbbət və mehribanlıq, sə-

mimiyyət və qayğıkeşlik, həssaslıq və kövrəklik, insansevərlik və xeyirxahlıq hissləri özünün parlaq əksini tapır. Respublikanın Xalq artisti Ella Yaqubova haqqında qeydlərimə təyinmiş teatrşünas, regional teatrlar üzrə mütəxəssis hörmətli Anar Burçəliyevin səhnə ustası haqqında vaxtı ilə qələmə aldığı sətirlərə yekun vurmaq istəyirəm. O, 2018-ci ildə nəşr etdirdiyi "Məqalələrim, ressenziyalarım, öçerklərim və müsahibələrim" adlı kitabında yazır:

"Həyatda elə bir insan tapılmaz ki, o çətinliklərlə, müqavimətlə, süni yaradılmış böhranlı vəziyyətlərlə rastlaşmasın, qarşılaşmasın. Ella xanım Yaqubovanın da həyatı, yaşayışı və fəaliyyəti ilə yaxından tanış olanda bu çətinliklərin, bu süni sədlərin ondan da yan ötmədiyini şahid oluruq. Lakin o, qarşısına diyirlənən daşları görəndə başını heç vaxt itirməyib, sarsılmayıb, çəşib qalmayıb, inadla bunları dəf etməyə özündə qüvvət tapıb, hər zaman özünü bir sənətkar kimi təsdiq edib".

...Deyirlər ki hər bir artist orkestrdəki müəyyən bir musiqi alətini xatırladır. Lakin elə sənətkarlar da vardır ki, onların yaradıcılığı bütöv bir orkestrin coşğun səsinə bənzəyir.

Əyalətdə milli teatrımızı yaşadan Ella xanım Yaqubova da məhz belə sənətkarlardandır.

Xəzər GƏNCƏLİ,
Əməkdar artist,
fəlsəfə doktoru